

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KASIM 1977

İÇİNDEKİLER:

- Halk Oyunlarımızın Büyük Gücü . . . . . İhsan HINÇER
Ticaret Yerlerindeki Levhalar . . . . . Nail TAN
Naldöken Tahtacılarında Ölüm (XXIII) . . . . . Rıza YETİŞEN
«Deşet» Sözcüğü Üzerine . . . . . Dr. Mehmet TUĞRUL
Türk Kahvesi ve Gelenekleri . . . . . Sabiha TANSUĞ
Kaybettiğimiz İshak Sunguroğlu ve Harput Kına Geceleri (10) . . . T.F.A.
Mağazaların Folklorik Tıptaki Yeri ve İki Örnek . . . Dr. Ayşegül DEMİRHAN
Türk Halk Oyunları Grubu Dijon'da Dünya Şampiyonu Oldu . . . Ü. GÜRTUNA
Dijon «Le Bien Public» Gazetesi ve Halk Oyunları Grubumuz . . . T.F.A.
Folklor Bibliyografyası : Ankara Folkloru Üzerine . . . Ali Esat BOZYİĞİT
Yozgat Manileri — 1 — . . . . . Muhsin KÖKTÜRK

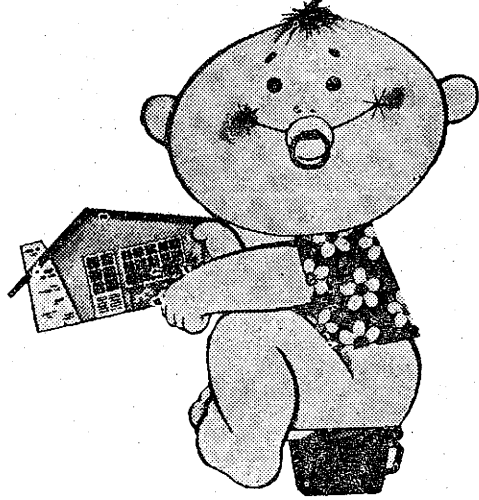
BİZE GELEN KİTAPLAR

SAYI: 340

KURUŞ: 500

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKAR HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

onların geleceğini
şimdiden düşünün ...

300.000
lira ev kredisi
TÜRKİYE
EMLAK KREDİ BANKASI

(Basın : 60250 — 20386/125)

TÜRK FOLKLOR ARASTIRMALARI

KASIM 1977

İÇİNDEKİLER :

- Halk Oyunlarımızın Büyük Gücü . . . . . İhsan HİNÇER
Ticaret Yerlerindeki Levhalar . . . . . Nail TAN
Naldöken Tahtacılarında Ölüm (XXIII) . . . . . Rıza YETİŞEN
«Deşet» Sözcüğü Üzerine . . . . . Dr. Mehmet TUĞRUL
Türk Kahvesi ve Gelenekleri . . . . . Sabiha TANSUĞ
Kaybettiğimiz İshak Sunguroğlu ve Harput Kıyma Geceleri (10) . . . . . T.F.A.
Mağaraların Folklorik Tıptaki Yeri ve İki Örnek . . . . . Dr. Ayşegül DEMİRHAN
Türk Halk Oyunları Grubu Dijon'da Dünya Şampiyonu Oldu . . . . . Ü. GÜRTUNA
Dijon «Le Bien Public» Gazetesi ve Halk Oyunları Grubumuz . . . . . T.F.A.
Folklor Bibliyografyası : Ankara Folkloru Üzerine . . . . . Ali Esat BOZYİĞİT
Yozgat Manileri — 1 — . . . . . Muhsin KÖKTÜRK

BİZE GELEN KİTAPLAR

SAYI: 340

KURUŞ: 500

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKAR HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

GFLEWAUBDGGCEYJNJEHXSRPCMKHE
 00000000000000000000000000

WMOXHKGAUSE

ADÖTFUNKQ

MZKÖYE

NÖIDO

AİÖB

BANKANIZI
 SEÇTİNİZ Mİ?

demek ki
 görüşünüz
 kuvvetli...

TÜRK TİCARET BANKASI

EDİRNE'den KARS'a kadar yurdun her köşesinde hizmetinizde

diş bakımında
 yeni bir dönem...

SİLİKADENTLİ
grin®
 SEFFAF YESİL DİS MACUNU

Her gün dişlerinizi fırçalamak, dişlerinizi
 yumuşak ve beyaz tutmak için en uygun
 yöntemdir. Grin diş macunu, dişlerinizi
 sadece beyazlatmaz, aynı zamanda diş
 etrafındaki yumuşak dokuları da temizler.
 Bu sayede dişlerinizin sağlıklı kalmasını
 sağlar. Grin diş macunu, dişlerinizi
 sadece beyazlatmaz, aynı zamanda diş
 etrafındaki yumuşak dokuları da temizler.
 Bu sayede dişlerinizin sağlıklı kalmasını
 sağlar.

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KURULUŞU : AĞUSTOS 1949

AYDA BİR DEFA İSTANBUL'DA ÇIKAR, HALKBİLGİSİ DERGİSİ
 SAHİBİ VE YAZI İŞLERİ MES'UL MÜDÜRÜ : İHSAN HİNÇER

No. 340

KASIM 1977

YIL : 29 — CİLT : 17

HALK OYUNLARIMIZIN BÜYÜK GÜCÜ

Yazan : İhsan HİNÇER

Hiç bir varlığımızın gücü, Halk Oyunlarımızın son yıllardaki etkinlik ve tanıtıcılık zirvesine ulaşamamıştır. Bir avuç dernek ve kuruluş, yaptıkları anlaşmalarla yabancı ülkelerdeki uluslararası festival ve yarışmalara katılmaktadır. Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nın kurduğu Topluluk ta aynı amaçla ve daha elverişli imkânlarla derneklerin katılamadığı festivallerde Yurt Oyunlarımızı sergilemektedir.

Bu derneklerin ve toplulukların elemanları, Japonya'dan Birleşik Amerika'ya, Sovyet Rusya'dan İngiltere'ye, Fransa'dan İsrail'e, İsveç'ten Cezayir'e, İspanya'dan Fildişi Sahilleri'ne, İtalya'dan Bulgaristan'a, Hollanda'dan Yugoslavya'ya, Polonya'dan Belçika'ya, Macaristan'dan Tunus'a, İsviçre'den Almanya'ya, Avusturya'ya kadar yurdumuzun çeşitli yörelerine ait Halk Oyunlarımızı ve Türk Kültürünün zenginliğini götürmektedir.

Bu sayededir ki, bizi tanımayanların, bize yakınlık duymayan yüzbinlerce insanın, oyunlarımızın hayat fışkıran güzelliği, giyim ve kuşamlarımızın zenginliği ile renk armonisi karşısında gözleri kamaşmakta, hayranlıkları alkış fırtınası halinde tezahür etmektedir. Alkışlar, yollarda ve balkonlarda, ellerin, mendillerin uçuşması halinde sevgi gösterisine dönüşmektedir. Her ulustan sayılamayacak kadar genç - ihtiyar onbinlerce insan Türkü ve Türkiye'yi tanımak, onlara yakın olmak sınıvını paylaşmak için yarış etmektedir.

Genç çocuklarımız, kız ve erkek, gözleri ışıltılı parlayarak Türk Kültürünü oyunları, kıyafet-

leri, musikileri ve geleneksel davranışları ile temsilden şeref duymakta ve gönülleri kazanmasını bilmektedir. L'langollen'de, Nice'de, Cannes'da, Zakopane'de, Ohrid'de, Burgaz'da, Confolen'de, Barcelona'da, Buda-Peşte'de, Brüksel'de, Baku'da, New-York'ta, Köln'de, Viyana'da, Amsterdam'da, Brest'te, Dijon'da ve daha gittikleri ve gösteri yaptıkları yüzlerce şehir ve kasabada aynı sevgi ateşini yakma olanağı yaratmaktadır.

Halk Oyunu Topluluklarımız oyunlarımızı oynarken, binlerce insan elindeki fotoğraf makinesinin deklanşörüne basmakta, yüzlerce kamera ile renkli veya siyah - beyaz film çekmektedir. Bunlar arşivlerde, aile albümlerinde yer almaktadır. Hemen bütün gösterilerimiz, gösterilerin yapıldığı memleket televizyonları tarafından geniş şekilde yayılmaktadır. Gazeteler, Topluluğumuza geniş sayfalar ayırmaktadır. Bütün bunlar göğsümüzü kabartacak, Türklük ve Türk Kültürü için sevinilecek olaylardır.

Fakat, ne hazindir, ne acıdır ki, bir avuç genç idealistin ve yöneticilerinin kazandığı bu başarılar, ne radyolarımıza, ne televizyonumuza, ne de gazetelerimize aksetmemektedir. Birer muhabir göndermedikleri gibi, bu başarıyı kazanan dernek ve kuruluşların verdikleri haber bültenleri de çoğu kez sepete atılmaktadır.

Bu dernekler, bu topluluklar, hattâ tek tek her oyun ve müzik elemanımız, birer kültür elçimizdir. Hiç bir menfaat karşılığı olmadan görevlerini şerefle yerine getirmektedir. Artık bu topluluklara ilgi duymamızın zamanı gelmiş-

TİCARET YERLERİNDEKİ LEVHALAR

Yazan : Nail TAN

MİLLİ Folklor Araştırma Dairesi Başkanı

Metodoloji : Ankara Ticaret Odası Dergisi'nin Aralık 1974 sayısında «Türkiye'de bazı ticari gelenek ve inançlar» başlığı altında bir araştırmanın yayımlanmıştı. Bu araştırmanın son bölümünde ticaret yerlerinde rastladığım levhalar-dan söz etmiş, derlemelerimi sunmuştum. O günden beri, araştırmalarımı ve derlemelerimi sürdürerek bir yazı daha dolduracak kadar malzeme topladım. Topladığım malzemenin önemli bir bölümü yazılı kaynaklardan alınmıştır. Kendi derlemelerim ise küçümsenemeyecek bir ölçüdedir. Hâlen derlemelerimi sürdürmekteyim. Araştırma konularımız üzerindeki çalışmalar ö-mür boyu devam edecektir.

1. Yazılı kaynaklardan derlenenler :

Selçuk Es, «Konya'da bazı ticarethanelerdeki levha yazıları» başlıklı yazısında (Türk Folklor Araştırmaları, C. 8, S. 169, Ağustos 1963, ss. 3140 - 3141) Konya'daki ticaret yerlerinden derlediği levhalar hakkında bilgi veriyor. Sayın Es'in derlediği sözler şunlar :

Ahmak odur kim malın verir veresiye
Kafesdeki kuşu salıverir gelesiyeye
Ahz-ı italarda müsaade yoktur
Bugün peşin, yarın veresiye

Müşteriye kanma

tır. Dışişleri, Kültür, Gençlik ve Spor, Sosyal Güvenlik Bakanlıklarımızın da Turizm ve Tanıtma Bakanlığımızla birlikte bu idealist fahri kültür elçilerimize ilgi duymaları, onları maddî olanaklarıyla desteklemeleri ulusal bir görevdir. Onları, her başvurularında atlatılmayan gereken birer angarya kuruluş gibi karşılamaktan vazgeçmeleri gereklidir. Kültürümüzün yurt dışında tanıtımı için, ayrılan ödeneklerin, artık batı müziği, moda, futbol, güreş ve boks gezileri yanında Türk Folkloru'na da harcanması zamanı gelmiştir.

Fidan gibi gençlerimizin Fransa'da Dijon'da yapılan 32. Uluslararası Halk Oyunları Yarışması'nda en büyük ödülü, Altın Kolye'yi almaları ve Dünya Şampiyonu olmalarından sonra bu uyarıyı yapmak bizim için bir görev olmuştur.

Sakin aldanma
Alırsa veresiye
Vermez azizim

Sermaye bir kuştur
Zaptı pek güçlüdür
Çıkarsa kafesten
Girmez azizim

Veresiye veremem
Ardı sıra gezemem
Gezsem dahi bulamam
Bulsam bile alamam

Derd-i hâlin etme izhar, Halikin bilmez mi hiç
Âleme ihsan eden Allah sana vermez mi hiç
Rabbina ağlar isen, göz yaşın silmez mi hiç
Tâ cîğerden ah edersen, matûbun vermez mi hiç

Yarab beni âleme serr-i taç etme
Pek de sefillere emvaç etme
Bana öyle bir kanaat ver ki
Nâmerde değil, bir ferde muhtaç etme

Ey bâri Hüdâ ver bana bir taç
Nâmerde değil, merde bile eyleme muhtaç

Hak tecelli eyleyince her işi âsan eder
Halk eder esbabını, bir lâhzada ihsan eder

Açılır bahtımız bir gün sıkıştıkça sıkışmaz
ya

Sebebler halk eder Mevlâm, kerem bâbın
kaparımaz ya
Sana daim münâcaatım rızık için değil hâşâ
Hüdâ rezzâk-ı âlemdir, rıziksız kul yaratmaz ya

Garîk-i bahri isyanım
Daheylek yâ Resûlullah

Benim iki cihan içre muradım ol Hüdâ'dandır
Rûz-u mâşerde ümidim Muhammed

Mustafa'dandır
Niyeti hâlis olunca kişinin

ARAŞTIRMALARI

Hayır olur akibeti her işinin
Razı-ı şeri' şerif olmayanın dünyada
Akibeti pek müşkül olur mahkeme-i kübrâda

Çok diyar-ı gurbet gezdim, giymedim başıma
Ne zengin tok gördüm, ne fakiri aç
Yarab öyle bir feyz-i kanaat ver ki
Nâmerde değil merde dahi eyleme muhtaç

Ne irfandır veren ahlâka yükseklik, ne
Fazilet hissi insanlarda Allah korkusundandır
Yüreklere çekilmiş farz edilsin havfı

Ne irfanın kalır tesiri, kat'iyyen ne vicdanın
Mehmet Âkif Ersoy

Bana kemlik edenler, daima iyilikle yâd
Kusurumu gözleyenler, dembedem ömrü

Yıkanlar hatırı naşadımı yarab şâd olsun
Benim için nâmerd olsun diyenler, bermurâd olsun

Malik Aksel «Anadolu Halk Resmi» (Baha mat., 205 s. İst. 1960). adlı kitabının 65 - 76. sayfaları arasında özellikle kahvehanelerde görüldüğü levhalardan örnekler vermektedir. Bu arada evlerde ve diğer ticaret yerlerinde de bu tür levhalara rastlandığını belirtmektedir. Sayın Aksel'in tespit ettiği sözler şunlar :

Mâşaallah kâne.

Men sabere zafer.

Yâ Hâfiz.

Edeb ya Hû.

Bu da geçer yâ Hû.

Gariki bahri isyanım dahilek yâ Resûlallah.

Ademoğlu hilebazdır kimse bilmez fendini
Sen kime iyilik edersen sakın ondan kendiniDünya malı elde iken düşmanlar dost olur
Elde bir şey kalmayınca dost bile düşman olurEdeb bir tâc imiş nûr-ı Hüdâdan
Giy o tacı emin ol her belâdan

El kâsib-ü habibullah.

Hamd ü minnet ol Hüdâya bize verdi devleti
Hazreti Selmânî Pâk'tır pirimizin şöreti
Her Resulün berberidir ol kemâl-i zât-ı pâk
Gafil olma gel traş ol eyle icra sünneti
(Berber dükkânından)

Budala olan malın verir veresiye
Elindeki kuşu salıverir gelesiyeye

Ehli dillerde bu mesel anılır
Kim ki çok söyler işe çok yanılır

Sayın Aksel'in Bursa havlularından alıp yazdığı şu ticarî beyit de yazmadan geçemeyeceğiz:
Safa geldin, gözüm nûru kusura hiç nazar
Bu yaz burda iç eğlen, sakın kış gelmeden

Uğur Derman, «Yazı sanatımızda tababet» başlıklı makalesinde (IMAGE, S. 11, 1972, ss. 27-32) eskiden hastanelere, devrin eczanesi demek olan attar (aktar) dükkânlarına asılan levhalardan söz etmektedir. Sayın Derman'ın hat sanatı açısından baktığı bu levhalardaki sözler işe şunlar :

Yâ Şâfi. (Ey şifâ veren Allah).

Hüves Şâfi. (Şifâ veren ancak O-Allah-dur.)

Bismillah iş Şâfi. (Şifâ veren Allah'ın adıyla)

Sayın Derman, insan sağlığıyla ilgili âyetlerin ve hâdislerin sağlık müesseselerine asıldığını belirterek örnekler vermektedir. Meselâ İstanbul Vakıf Guraba Hastanesindeki Hattat Sami Efen-di tarafından 1874 yılında yazılmış âyetin Türkçe meâli şöyledir : «Allah buyurur ki : Biz Kur'an ile müminlere şifâ ve rahmet indiriyoruz.»

Levha haline getirilmiş bir hâdisin işe Türkçe meâli şudur : «Allah ihtiyarlıktan başka her hastalığın devâsını yaratmıştır.»

Hz. Muhammed'e «Tabib el kulûb» (kalblerin tabibi) denmektedir. O'ndan, «Yâ tabib el kulûb» hitabıyla tedavi bekleyenler vardır. Bu söz de levha haline getirilmiştir.

Hz. Ali'nin şu sözü de Arapça olarak levha haline getirilmiştir : «Senin Hâcîn sendendir, fa-

kat bilmiyorsun. Sen, kendini küçük bir cisim sanıyorsun, halbuki, bütün kâinat senin içindedir.»

Hekimbaşı Abdülhâk Molla (1786 - 1853) saraydaki eczanesinin kapısına Koca Ragıp Paşa'ya ait şu beyti yazdırıp asmıştır :

Turfa dükkân-ı hikemdir bu gühen tâk-ı felek
Ne ararsan bulunur derde devâdan gayrı
Mânâsı : Bu köhne dünya acap bir hikmetler meşheridir. Orda derde devâdan gayrı ne ararsan bulunur.

Kim tarafından söylendiği belli olmayan şu söz de levha haline getirilmiştir :

«Cevri cerrahların hastaya şefkât gibidir.»

Mânâsı : Operatörlerin hastalara eziyetleri, onları şefkatle okşamaları gibidir.

Gene kim tarafından söylendiği belli olmayan şu beyit de doktorların derdini çok güzel dile getiriyor :

İhtiyarım la aceb ben hiç olur muydum tabib
Ger bileydim âlemin bunca devâsız dardını
Mânâsı : Eğer dünyanın bunca devâsız derdi olduğunu bilseydim, kendi arzumu hiç tabip olur muydum?

Sayın Derman'ın makalesinde hekimlik ve hastalıkla ilgili kısa hikâyeleri anlatan levhalarından da söz edilmektedir. Bu levhaların da sağlık kurumlarına asıldıkları şüphesizdir

M. Sabri Arslan'ın «Ahilik» başlıklı yazısında (Karınca, S. 480, Aralık 1976, ss. 32-33) dükkânlara şu dörtlüğün asıldığı belirtilmiştir :

Her sabah besmeleyle açılır dükkânımız
Hak'ka iman ederiz fütüvvettir şanıamız
Eğrisi varsa bizden, doğrusu elbet sizin
Hiyleli hurdası yok, helâlden malımız
M. Halit Bayrı, «Halk Âdetleri ve İnanmaları» adlı kitabında (Burhanettin Bsm. İst. 1939) ayakkabıcı dükkânlarında;

Her seherde besmeleyle açılır dükkânımız
Hazreti Ekber Yemeni'dir pîrimiz üstadımız
beytine, keçeci dükkânlarında da;
Her seherde besmeleyle açılır dükkânımız
Hazreti Ebu Said'dür pîrimiz üstadımız
beytinin asılı olduğuna işaret ediyor.

II. Kendi derlemelerim :

Veresiye vermeyi etmedim âdet
Alıp da vermeyen çoğaldı gayet
Tahsil edene yoktur riayet
Verdim de pişman oldum nihayet
(Kastamonu'da bir şekerçi dükkânından)

Oğlum var diye sevinme, el kızı koynuna

TÜRK FOLKLOR

Müküm var diye gülme, yoksulluk
girmeyince

Hatunum var diye güvenme, sana itaat
görmeyince

Komşum var diye övünme, başına bir hal
etmeyince

Güzel ahlâk sahibini cennete sokar. Hz.
gelmeyince

Muhammed
(Karabük Doğuş Minübüsleri Yazıhanesinden)

Memnuniyetinizi dostlarınıza, şikâyetinizi
bize anlatın.
(Mut Pastanesi'nden)

Ticaretini üçe böl
Birisini Allah için
Birisini banka için
Birisini yemek için

(Musto Kebap Salonu, Bakırköy-İstanbul)

Çalışmanın değerini bil çok çalış, az ye.
(Musto Kebap Salonu, Bakırköy - İstanbul)

Ödünç para ve veresiye vermem. Niçin?
Dost kaybetmek istemediğim için.

(Kanarya Pide ve Kebap Salonu, Bozdoğan)

Ya olduğun gibi görün
Ya görüldüğün gibi ol. (Hz. Mevlâna)

(Kanarya Pide ve Kebap Salonu, Bozdoğan)

Bugün peşin, yarın veresiye.
(Yaygın)

Her sabah besmele ile açılır dükkânımız
Emelimiz hakikattir, haktan rahmet saçılır
Burada doğruluk vardır, haksızlıktan kaçılır
Bir yudum su dahi olsa helâlden içilir.
(Hendek'te Kasap İsmail Nalbant'ın dükkânından)

Kana kuvvet, göze fer, batna cilâdır çorba
İllet-i cuâ devâ, mahz-ı gıdadır çorba
Âlemin sevgilisi dense sezâdır çorba
Ağrıya dostu muhribî fukaradır çorba
(Ankara'da bir işkembeci dükkânından)

Allah'ını seven içki, beni seven veresiye
teklif etmesin.
(Hendek Hal Lokantası'ndan)

Naldöken Tahtacıları : XXIII

NALDÖKEN TAHTACILARINDA ÖLÜM

Yazan : Rıza YETİŞEN

Ölüm haberi çabucak köye yayılır. Evden çıkan feryatları duyan komşular hemen koşup gelirler, her işe yardımcı olurlar; aynı zamanda başka komşulara da haber verirler. Haberi alan başka komşularda çok kısa zamanda bütün köye böylece duyururlar. İşlerini ayarlayanlar ölü evine akın ederler. Kadınlar ölü başında toplaşarak, ölü gömülünceye kadar hazin «ağtlar» irtica- len söylemek suretile ağlarlar. Ağıtıcılık bir meslek olmadığından parayla ağıtıcı tutulmaz. Fakat, ağıt işinde güzel sesi ile tanınan ağıtıcılar herkesi ağlatırlar. Ağıtta, ölünün hayattaki iyi halleri, iyilikleri terennüm edilir. (Eskiden saz çalarak nefesler de okurlarmış). Ağıtı, ölünün başına sıralanan kadınlar, nöbetleşe yaparlar. Ev dışındakilere hazin bir uğultu şeklinde duyulur. Biraz da çocukların ninnisini andırır. Sözleri ve çıkışları, ağıtın özelliğini teşkil eder. Bayındırın Uladı Köyünden, Çelebioğlu 1302 doğumlu, Hızır Ertürkmen (Dedelerden) ağıt hakkında şunları söyledi :

«Ağıtın bugünkü şekli, mersiye'ye benzemektedir. Eski beyte okunan mersiye, bugün halk arasında bu hale gelmiştir. Çocukluğumda ebem (ninem) anlatırdı : Çok eskilerde ölen kimselerin başında sez çalarak, nefesler söylerlermiş. Üsküderlilerde hâlâ, ölü mezara konuncaya kadar içki içip nefesler söylerler; kadınlar ise ağıt yaparlar. Antalya taraflarında ağıt erkekler yapar. Mersiye, bize Fatma anadan kalmadır.»

Çocukluk çağından sonrakilerin ölümünde, o gün hiç bir köylü işe gitmez. Kadınlar ölü evine gidip ağlaşırlar. Erkeklerin bir kısmı «Tabut» (Tabut) düzmekle, bir kısmı da mezar kazmakla meşgul olurlar. Malzemenin tedarikinde de konu komşunun elbirliği görülür; eksikleri yetiri bitirirler. Bütün bu yapılanlar yardımdır, para kat'iyen bahis konusu değildir.

Ölüyü güneş varken gömerler. Vakit geçikmişse cenaze gece evde yatar; bütün gece cenazeyi kadınlar bekler. Erkeklerden de bekleyenler olur.

Ölü tenesirde yıkanır (1); yıkama evine «Yunaklık» denir. Yıkama esnasında ölünün tras

edilmesi gereken yerleri yugucu tarafından tras edilir. Erkekleri erkek, kadınları kadın yıkarlar. Bu işlerde para rol oynamadığı için bir yuyuculuk mesleği yoktur; bununla beraber ölü yıkayan kimseler muayyendir.

Yıkanan ölüye donunu (Kilot) giydirmek şarttır, diğer giysilerini eğreti olarak giydirtirler; yani bir nevi sarırlar. Başına ketenini sarırlar (Kadında). Ölü çok genç ise duvak bile takarlar, sonra kefen sarırlar, yıkama esnasında kokulu sular kullanılır, ve kokular sürülür.

Ölen kimsenin, ilk iş olarak bir tülbentle çenesi çatılır, ayak baş parmakları birbirine bağlanır, giysileri üzerine örtülür ve odanın ortasına bir yatak serilip yatırılır. Ev halkı ve gelenler etrafında çevreleşip ağlarlar. Mezar kazımı bitinceye kadar burada kalır. Bu aralarda başka köylerdeki yakınları da gelmiş olur.

Köy yunaklığında kefenlenen ölü, hemen oradaki musalla taşına konur. Köy hocası ölü başında arapça dua okurken herkes (erkekler) ayakkabılarını çıkarıp üzerlerine basmış oldukları halde ellerini havaya açıp dinlerler ve dua sonunda «âmin» derler. Hoca fatiha okurken bilenler de içlerinden okurlar ve sonunda ellerini yüzlerine sürerler. Sonra cenazeyi alıp omuzda değişe değişe mezara götürürler. Tabut boş olarak mezarın içine indirilir; içine bir yorgan ve yastık konur, ölü kefenli olarak içine indirilir. Başı sağa çevrilir ve en yeni elbiseleri üzerine örtülür, sevdiği kıymetli eşyası varsa onlar da yanına konur. Yüzüne, göğsüne ve ayaklarına toprak serpilir ve kapak kapatılır; fakat çivilenmez. Bundan sonra «sapıtma» denilen tahtaları, alttaki tabut serbest kalacak şekilde mailen cidara dayatarak dizebilir. Sonra toprak doldurulur; herkes üçer avuç toprak atmak ister. Kapanan mezarın üstüne «Murt» (Mersin) çalısı sererler; baş ve ayak uçlarına (tepesi yuvarlak ve yanları çentikli) birer tahta dikerler. (Sonradan bu muvakkat tahtalar yerine yazılı taşlar dikilir).

Ölü genç ise bir ipe kurdela şeklinde, aklı

(1) «Tenesire çıkasica» bir becdua sözüdür; bu anlamda bir de «soyka çıkasica» sözü vardır (Soyka soyunmak'tan gelir).

Bir Görüş ve Bir Yanıt :

«DEŞET» SÖZCÜĞÜ ÜZERİNE

Yazan : Dr. Mehmet TUĞRUL

Türk Folklor Araştırmaları dergisinin Eylül 1977 tarihli 338. sayısının 8090 ıncı sayfasında yayımlanan «Ağıt Geleneği - Ölü Deşetleri» başlıklı yazısında sayın Efdal Sevinçli, ağıt anlamına kullanılan «deşet» sözcüğü için şöyle diyor :

«Deşet sözcüğünün anlamını Halk Ağzından Söz Derleme Sözlüğü ile Tarama Sözlüğünde Bulamadık. Kişisel bilgi değerlendirmemize göre sözcüğün çıkışı için iki görüş üzerinde durduk.»

yeşilli bez ve krep parçaları dizilip iki tahta arasına gerilir. Bu aynı zamanda mezarı bür böcek açmasını diye yapılır. Yaşlılar için de bu âdet vardır, fakat ekseriya beyaz renkli bezler asılır, mezarın çevresine birer sıra taş dizilir. Su serpilir. Nihayet bir fatiha okunarak oradan ayrılırlar.

Ölü mezara indirilirken yakınlarına son olarak ölünün yüzünü bir kere daha görme münasabesi verilir. Ölü «delikanlı» kız veya erkek ise köyün bütün kızları birer sırtın uçlarına allı yeşilli bezler asarak, bu «bayrak»larla cenazenin önünde giderler.

Bütün ölümlerden sonra köy halkı bir hafta müddetle şarkı, çalgı ve içkiyi bırakmak suretile «yas» tutar. Ölünün yakınları traş olmamak, yeni giysi giymemek üzere yas tutarlar. En yakınları yası kırk güne kadar çıkarırlar (Tıraş olmazlar, sabun kullanmazlar, elbise değiştirmezler). Gömülme gününün akşamında veya ertesi günün akşamında bütün köy yaslı eve uğrayıp baş sağlığı diler ve birlikte götürdükleri yemeklerini beraber yerler. Böylece taziyete giden her köylü kendi evine «ben yas yerine gidiyorum» diye haber verdiğinden, o gittikten sonra karısı da sofrayı alıp oraya varır (Sofra, ekmeğe ve yemek demektir). Yemekten sonra ev sahibi kapıda durur, evlere erkekler olmak üzere «başım sağ olsun» diyerek niyazlaşır giderler. Kadınlar da kapı kazağını alıp aynı şekilde gider.

Süt çocuğu ölürse uzun boylu tören yapılmadığı gibi, yas da tutulmaz, kimse iş gücünden kalmaz, yaslı eve herkes gitmez.

Öne sürülen görüşler kısaca şunlardır :

1. Bu sözcük Türkçe «deşmek» eyleminin bir türevidir. «deş-» köküne ekler getirilerek önce «deşelemek» sonra «deşet» sözcükleri oluşturulmuştur. Ölet, yaşıt, umut, eşit, binit örneklerinde olduğu gibi. Anlamı da acıyı ortaya çıkarmaktır.

2. Arapça «dehşet» sözcüğündeki «h» ünsüzünün halk söylenişinde düşmesiyle oluşmuştur. Ölümlerle ilgili acıyı anlatmaktadır.

Sayın yazar, bu iki görüşten birincisini seçtiğini bildiriyor.

Bu görüşlerde yanlış olduğu kanısındayız. Adsız (anonim) halk yazınının koşuk türlerinden olan türkü, mani, ağıt ve benzerleri için genel olarak «deyiş, deme, deyişleme» gibi terimlerin kullanıldığı bilinir bir gerçektir. «Deşet» sözcüğünün kaynağı araştırılırken bu temele dayanarak yola çıkılsaydı doğruya ulaşılacaktı. Nitekim, Türk Dil Kurumunca yayımlanan Derleme Sözlüğünün dördüncü cildinin 1446 ıncı sayfasında «deyiş» sözcüğünün birinci anlamı «mani, destan, ağıt, şir, mısra, şarkı, türkü, gazel» olarak gösterilmiştir. Sözlükte «deyiş» maddesinin açıklamaları arasında «deyişat, deyişet» sözcükleri de vardır ve aynı anlamlarda kullanıldıkları da anlaşılmaktadır. Bu sözcüklerin doğudan batıya yurdumuzun geniş bir alanına yaygın olarak kullanıldıkları görülmüştür.

Deyişat sözcüğü, gidişat, gelişat örnekleri de olduğu gibi, «deyiş» sözcüğüne çoğul anlamı içeren «-at» eki eklenerek türetilmiştir. Bu sözcük, son ünlüsü darlaşarak «deyişet» olmuş, bir hecesinin aşınıp düşmesiyle «deşet» biçimine girmiştir.

Deyişet sözcüğü, Derleme sözlüğünün 1447 inci sayfasında madde başı olarak da yer almıştır. Buradaki anlamları arasında «atasöz, tekerleme, fıkra» vardır ki bunlar da halk yazını ürünleridir ve ilk ikisi çoğunlukla uyaklıdır.

Açıklanan duruma göre, «deşet» sözcüğünün gerek biçim gerekse anlam yönünden «deyiş» sözcüğüne bağlamak yerinde olur. Deşmek ya deşet sözcükleriyle bir bağlantı kurmak olanaksızdır.

Kırk Yıllık Hatırı olan :

TÜRK KAHVESİ VE GELENEKLERİ

Yazan : Sabiha TANSUĞ

«Türk Kahvesi ve Gelenekleri», toplumsal hayatımızın bir parçasıdır.

Nitekim Türk Kahvesi'ni bütün dünya eskitenberi tanır. Örneğin, Avrupa'lı ressamların gravürlerine yıllar boyu konu olmuştur Türk Kahvesi. Bugün memleketimizi ziyaret eden yabancılar, Türk Kahvesi'ni içmek isterler.

Şimdiki yaşantımızda bile, Kahve'nin yeri vardır. Kız görmeye, kız istemeye, nezaket ziyaretlerinde, iş görüşmelerinde, ve daha bir çok vesilelerle kahve içmek hâlâ âdettendir.

Hâlâ evlerimizde, kulpsuz ve kallavi fincanlar, zarflar, cezveler, kahve tepsileri, değirmenler, kahve kutuları, kahve selesi bulunur.

Kentlerimizde kasabalarımızda köylerimizde kahvehaneler pek çoktur.

Ama, sayın Hâmit Zübeyr Koşay'ın belirttiği gibi, «... Eskiden kahvehaneler bugün sanıldığı gibi birer tembelhane değildiler. Halk eğitim merkezi gibi rolleri vardı. Türk kahvesi müessesesi, şimdi dejenere olmuştur. Eskiden kahvehanelerde meddah konuşurdu; sazşairleri çalar ve söylerdi. Büyükler nasihat ederlerdi. Dostlar karşılıklı fikir teati ederlerdi...»

Eskiden her evin kendine özgü kahve takımları bulunurdu. Örneğin, her konağın kendine özgü işlemeli «sitiil örtüsü» vardı. «Sitiil örtüleri» nin en ağırına konaklarda veya kasaba eşrafının evlerinde rastlanırdı. Bu örtülerin güzelliği, malzemenin zenginliği, işlemelerin ağırlığı ailenin varlığını belirtirdi. Her evlenen kızın çeyizinde, kendi durumuna göre, bir «sitiil örtüsü» bulunurdu.

«Sitiil örtüsü», kahve ikramı merasiminde kullanılırdı.

Daha önceleri, kahve ikramını üç genç kız birlikte yaparlardı. «Taze elden taze kahve içelim» deyimini buradan gelir.

Günümüzde de, evlerde, kahveyi evin genç kızları yapıp ikram ederler.

Eskiden, kahve ikramı yapan genç kızların giysileri, baş süslemeleri ve görevleri ayrı ayrı idi.

Kızlardan birincisi, «sitiil takımı» nı sağ elinde tutardı. İkincisi, yuvarlak şeklindeki «sitiil örtüsü»nü ve bu örtü üzerinde kahve tepsisini taşırdı. Üçüncü genç kız, kahveleri ikram ederdi.

Bir Kuşlu Kahvelik

Oda içinde yapılan bu kahve ikramı törenini şöyle canlandırabiliriz.

Ziyarete gelen misafirler, odada, sedirler üzerinde sırayla oturmaktadırlar. Ev sahibesi hanım, misafirlerine karşı oturmaktadır.

Kapıdan içeri, ilk, iki genç kız girer. Biri sağ elinde, «sitiil takımı»na yerleştirmiş kahve güğümünü taşır. İkincisi, «sitiil örtüsü» ile birlikte, kahve tepsisini ve boş zarfları taşımaktadır. Misafirlerle karşı, odanın uygun bir yerinde her ikisi yanyana ayakta dururlar.

Böylece «sitiil takımı», «sitiil örtüsü», kahve tepsisi ve zarfları, giyimli ikramcı kızlar misafirlerce seyredilir.

1) «Sitiil takımı»: Sitiil takımı'nın «ateşliği» yirmi santim kadar çaptadır; yuvarlaktır; ortası beş santim kadar çukurdur; el yıkama leğeni benzer. Çukur kısmının içinde odun kömürü ateşi vardır. Bu ateş, ikram sırasında kahveyi sıcak tutar.

Ateşin üzerinde, delikli ve ortası yuvalı bir kapak bulunur. Daha önce pişirilmiş acı kahve, bir güğüm içinde, delikli yuvaranın üzerine oturulmuştur.

«Sitiil takımı», 30-35 santim uzunluğunda üç ayrı zincirle asılanmıştır. Zincirler, elin tutacağı halkada toplanmıştır. Şekil, bugünün askılı kahveci tepsisine benzer.

«Sitol takımı» gümüşten, sarı piringten, tom-bak bakırdan, kalaylı bakırdan yapıldı. Gümüş «sitol takımları», eski gümüş eşyası satan antikacılar da yakın zamanlara kadar bulunabilirdi. Genellikle mühürlü olan bu takımların üzerinde aile isimleri kolaylıkla okunabilirdi.

Piringten bir «sitol takımı»nın avize olarak satıldığını görmüşümdür. Aynı takımın kahve ibriği de başka bir yerde satılıyordu.

Bugün bu parçaları tanıyan, hatırlayan pek az kişi kalmıştır.

2) «Sitol Örtüsü»: Sitol örtüsü, bir metre veya daha küçük çapta olurdu. Kumaşı, genellikle hakiki ipekten; canfesten; atlastan; kadifedendi. Bu örtülerin üzerleri, her ailenin zevkine ve bölgenin özelliklerine göre işlenmişti. İşleme altın simle, gümüş simle, pulla, inci ile, kıymetli taşlarla da olabiliyordu. Son zamanlarda «sitol örtüleri»nin üzerlerine «ay yıldız» motifleri «oturtulmuştur» (aplike edilmiştir).

«Sitol örtüsü»nün renkleri genellikle beyaz, gül kurusu, ayva çürüğü, leylâk, mor, kırmızı, vişne çürüğüdür.

«Sitol örtüsü»nü ve bu örtü üzerindeki kahve tepsisini, «ikinci kız» iki elile tutar. Ama elleri görülmez, çünkü «sitol örtüsü»nün altındadır. Tepsinin üzerinde boş kahve zarfları vardır.

3) «Üçüncü kız»: Üçüncü kız, kahveyi ikram edendir.

İkramcı kızın kıyafeti örneğin şöyle olur.

«Top» ipek şalvar. İğne oyali ipek bürümcük gömlek.

Üzerine, «çitari» veya «altı parmak»tan çizgili «üçetek entari».

Beline, ipekten renkli çizgili kahve peştamalı.

Başta, oyali krep.

Baş çevresinde yapma «tirik» çiçekler.

Ayaklarda ev içi terliği veya çedik.

ler.

İkramcı kızın sağ eli, «allı yağlık»la sarılıdır. Otuz otuz beş santim enindeki işlemeli yağlık, uçken yapılarak ele sarılmıştır. İşlemeler elin üzerine getirilmiştir.

4) Kahvenin ikram edilişi:

Üçüncü kız, misafirlere başile selâm verir. «Sitol takımları»nı taşıyan diğer iki kızın önüne gelir. «Allı yağlıkla» sarılmış sağ elile kahve güğümünü «sitol»den yavaşça alır. Sol elile de, kahve tepsisinin üzerinden kahve zarfını alır. Zarfın içindeki fincana, iki üç yudumluk açık kahve boşaltır. Kahve güğümünü «sitol»e bırakır. Kahve zarfını «allı yağlıkla» sarılı sağ elinin iki parmağı üzerine oturtur. Sol elini göğsü üzerine kor. Yavaşça misafirlere döner. En yaşlısına eğilerek ilk kahveyi ikram eder.

Sırayla bu hareketler, diğer misafirlere tekrarlanır.

İkramcı kız, tekrar kahve isteyip istemediklerini misafirlere sorar. İsteyenin kahvesini tazeler. İstemeyen, «ziyade olsun» der. Ev sahibi hanım, buna karşılık «affiyet olsun» der.

Bu kahve ikramı bir zaman alır. Kahveyi ikram eden, bu süre içinde telâş göstermez; acele etmez. Kahveyi hiç dökmez; eli hiç titremez. Kahve ikramı bir ustalık işidir, tıpkı Japonların çay ikramı töreni gibi.

Sessiz ve sâkin yapılan bu kahve ikramı bitince, ikramcı üç genç kız misafirlere başlarla selâm verirler; odadan çıkarlar. Misafirler ve ev sahibesi arasındaki kahve sohbeti devam eder.

«Kahveci güzeli» deyiimi bu ikramcı kızlardan gelmiştir. Bugün büyük otellerdeki «kahveci güzelleri» ise her şeylerle pek uydurmadırlar.

Kahve ziyaretleri haberli olur. Ziyaretler öğleden sonra yapılır. «Bir fincan kahveye geleceğiz» denilir. Bunlar bir saatlik ziyaretlerdir.

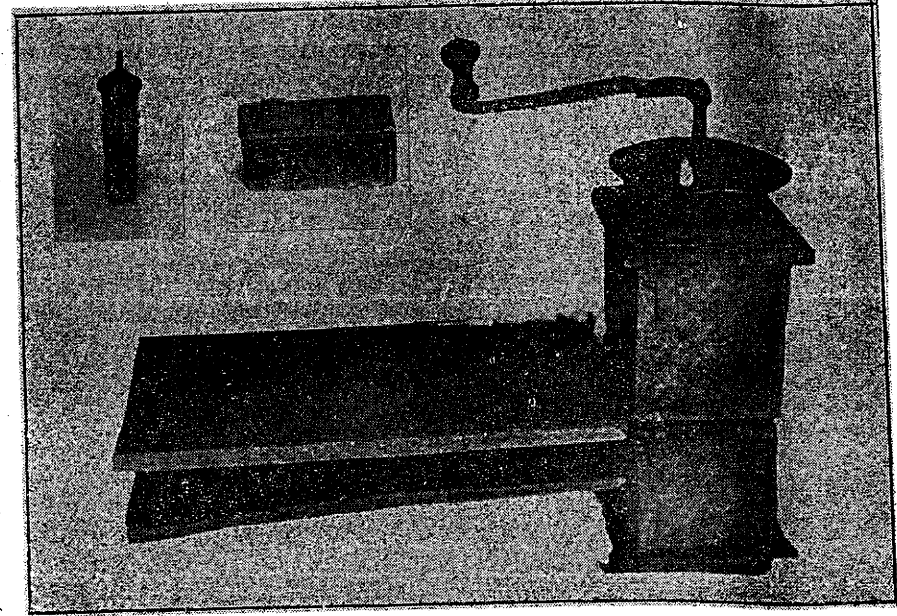
Kandillerde, bayramlarda, düğün tebriklerinde kahve ziyaretleri habersiz yapılır.

Kız görmeye gidildiğinde, kahve töreni yapılmaz; kahveyi evin kızı getirir.

Komşular arasında «sabah kahvesi»ne gitmek âdettendir. Bir çok ev sahibesi bu gibi ziyaretlerden şöyle şikâyet eder: «Çamaşırım teğende kaldı. Öğle yemeğini yapamadım.» Zâten bütün dedikodular, çöççatanlıklar sabah kahvesinde olur.

5) Köylerde Kahve İkrâmı: Köylerde kahve ikramını iki kişi yapardı.

Evin genç kızı veya gelini, veya iki elli ev içi giysilerle misafirlere kahve ikram ederlerdi.

1) Kahve el değirmeni, 2) Kahvelik ve şekerlik (Kutu), 3) Başka tip büyük kahve değirmeni

Bölgelere göre giyim değişirdi. Örneğin şalvar, içlik, yelek veya «üçetek» entarili giyim. Ayakta nakışlı çorap veya nakışlı edik. Deriden çedik. Boncuklu terlik.

Başta, ev içi baş süslemeleri hazırlanırdı. Genç kız ise ikramcı, genç kız başı başlardı ve genç kız giysileri giyerdi. Yeni gelin, gelinlik giysileri giyerek süslenirdi.

Köylerdeki törende birinci ikramcı, pişirilmiş kahveleri tepsisi üzerinde getirip misafirlere karşı ayakta dururdu. Sol omzunda ağır işli, uçken şeklinde katlanmış çevre olurdu. İki elinin üzerinde, yanlardan sarkan işli bir yağlık veya peşkir vardı. Kahve tepsisini alttan tutan elleri gözükmeydi.

İkinci ikramcı, şalvar takımının ve «üçetek»nin önüne gelecek şekilde kemerinin altına, işli bir çevre uçken katlayıp önlük gibi tuttururdu. Kahve tepsisi üzerinde hazır duran kahveyi soğutmadan alıp misafirlere tez ikram ederdi. Bu sırada sol elini göğsü üzerinde tutardı. Kahveyi ilk, en büyüğe verirdi. İkrâmı tamamlayınca, geri geri çekilirdi. Evin büyükleri, bu sıra, misafirlere karşı diz üzerinde ve yerde otururlardı.

Bugün dahi köylerde bu tarz kahve ikram edilir.

Köylerde de kız görmeye kahveyi evin kızı getirir. Kahve ikramı sırası kız görücülerinin kızın yürüyüşünü, duruşunu, ikram edişini izlerler. Kahveyi dökmeden getiren kız beşinilir.

6) Kahve takımları:

Dağ köylerinde, yörüklerde, göçebe gruplarda kahve takımlarının çok güzel örnekleri vardır.

Ağaçtan kahve dibekleri ve kutuları; kahve soğutucuları, birer san'at eseridirler.

Tahta dibeklerin yassı olanına daha çok Ege bölgesinde rastlanır. Anadolu'nun diğer bölgelerindeki dibekler ise genellikle yüksektirler.

Kahve kutularının üzerlerindeki işlemlerde kakma boncuklar veya madenler görülür. Oyma işçiliğinde çok değişik desenlere rastlanır.

Kahve soğutucuları da aynı şekilde çeşitlidir.

Köylerdeki kahve tavaları ve cezvelerinin sapları kırmadır; ikiye üçe katlanır. Her yere rahatlıkla konulabilir, portatifdir. Göçerler veya yaylaya göçenler, kahve takımlarını beraberlerinde götürürler.

Kahve kavurma tavası

«Üçetek»in ve gömleğin yakaları, göğüs arasına kadar açıktır. Gömleğin oyaları, göğsü süs-

Eski kahve tavaları döğme demirdendi. Son zamanlarda, tenekeden kahve kavurma dolapları da yapılmıştır. Dövme demirden yapılmış eski kahve tavalarının saplarının üzerleri bakır, sarı, hattâ altın kakma işlemlerle süslü olurdu.

Büyük kahve tavalarının altında, üç tane küçük tekerlek vardır. Tekerekli kahve cezveleri hâlâ vardır. Tekerlekler, tavayı veya cezveyi ocağa sürmede kolaylık sağlar.

Eskiden kahve şekeriz içilirdi. Acı kahve cezvelerinin üzerleri kapaklıdır. Şekerli kahve sonradan âdet olmuştur. Böyle pişirilen köpüklü kahvenin çeşniğini açtırır.

Anadolu'da daha çok acı kahve içilir. «Bir acı kahvenin kırk yıl hatırı vardır» deyimini buradan gelse gerek.

Kahve cezveleri boy boydur; çok süslüleri vardır. Bakırdan, sarıdan, dibi bakır gövdesi pirinçten cezvelere her bölgede rastlanır.

Kahve değirmenleri de çok çeşitlidir. Elle kahve çekmeye yarayan küçük, pirinç, boru şeklinde kahve değirmenleri, kahveyi ince çeker.

Yere konulup tahtasının üzerine oturan; öylece kahve çekilen değirmenlerde vardır. Bunların boyları değişir; çok büyükleri olduğu gibi bir hayli küçükleri de bulunur.

Tahta dibeklerde dövülen kahve ise daha iridir; koyu renktir; daha ziyade acı kahvede kullanılır.

Tavada kavru lan kahve, soğutucuya alınır; soğutucunun dar uzun ağzından ve yere dökmeden, değirmene veya dibek'e boşaltılır. Sonra, dibek'de dövülen veya değirmende çekilen kahve, kahve kutularına doldurulur.

Kahve kutuları tahtadan, bakırdan, pirinçten, seramiktedir.

Saydığımız bu çeşitli kahve malzemeleri bugün bile çoğumuzun evinde hâlâ bulunuyor.

7) Kahve ile ilgili atasözleri ve deyimler :
«Bir fincan kahvenin kırk yıllık hatırı vardır».

«Bir acı kahvemizi içmeye gelin...»
«Kahve dövücünün hik deycisi».
«Gönül ne kahve ister ne kahvehâne; gönül dost ister kahve bahane».

«Kahve gibi kavru lдук, dumanile savrulдук.»
«Kahvelerim pişti gel. Köpükleri taşı gel. Eyl günün dostları, kötü günüm geçti gel.»

«Kahve gibi bir meclis-i irfan olamaz...»
«Köylünün kahve cezvesi karaca, ama sürece...».

Bize gelen KITAPLAR

● MFAD : «I. ULUSLARARASI TÜRK FOLKLOR KONGRESİ BİLDİRİLERİ - ETNOGRAFYA». V. Cilt. Halk Sanatları, Giyim-Kuşam, Halk Mutfak, Ekonomi, Mimari, Resim. Bu ciltte Akok, Akşel, Altınbaş, Arık, Arlı, Marin, Constantin/Marinescu, Dunare, Eruzun, Gönül, Kademoğlu, Küçükkömürçü, Marsh-Jones, M. Önder, Pekin, Soylu, Reinhard, Tansuğ ve Yüksel'in bildirimleri tam metin halinde verilmektedir. Ayrıca konularla ilgili çok renkli ve siyah-beyaz yüzlerce resim, desen ve fotoğraf. Kültür Bakanlığı, Millî Folklor Araştırma Dairesi Yayınları: 22; Seminer, Kongre Bildirimleri Dizisi: 7. 24 X 16,5 cm boyunda, 270 + 30 sayfa, 100 lira.

● Ahmed Bin Mahmud - Erdoğan Merçil : «SELÇUK - NÂME». 1. Cilt. Eser ve müellifi hakkında, Yazmalar, Eser üzerinde yapılan çalışmalar, Müellif ve eserinin yazıldığı tarih, eserin sadeleştirilmesinde izlenen yol, Bibliyografya ve kısaltmalar'dan sonra metin bölümler halinde verilmekte, X ve XI. Yüzyıllarda Selçukluların doğuşu ve Orta Asya'dan Anadolu'ya gelişleri ete alınmaktadır. Kitabın sonundaki açıklamalar eseri tamamlamaktadır. Tercüman 1001 Temel Eser, No. 101. 19,5 X 13 cm. boyunda, XXII + 182 sayfa, 10 lira.

● Tahir Kutsi Makal : «AŞIKLAR ŞÖLENİ». Çağdaş Ozanlar Antolojisi. Eserin Önsöz'ü Nail Tan tarafından yazılmıştır. Makal'in «Halk Şiirinin Yarımı» ve «Halk, Şiirini Kendi Söylüyor» başlıklı giriş yazılarında sonra 76 aşığın şiirleri ve en sonunda da kısa biyografileri verilmektedir. Müzik-San Vakfı Yayını, Samanyolu Sokak, No. 50, Şişli - İstanbul. Kitap, 19 X 12 cm. boyunda, 166 sayfa, 25 lira.

● Hasan Tat : «ŞİİRLER». Eserde şairin 41 şiiri yer almıştır. Kitabı isteme adresi: Hasan Tat, Maarif Mahallesi, Ekinözü - Elbistan (Kahramanmaraş). 19 X 12,5 cm boyunda, 64 sayfa, 10 lira.

● Arif Eren : «YURT TESBİHİ». Şiirler, 2. basık. Şairin kendi yayını. İsteme adresi: Gazipaşa Mahallesi, Pınarbaşı Cad. 16, Kahramanmaraş 19 X 13 cm, boyunda, 54 sayfa, 15 lira.

Harpur'ta Evlenme ve Düğünler : 10 (*)

HARPUR KINA GECELERİ

Yazan : İshak SUNGUROĞLU

Dergimizin yazarlarından ve Harput'un yetiştirdiği değerlerden İshak Sunguroğlu'nu 6.10.1977 günü 83 yaşında İstanbul'da kaybetmiş bulunuyoruz. Çeşitli yerlerde çıkan yazılardan başka 5 ciltlik «HARPUR YOLLARINDA» adlı eserini sahibi olan Sunguroğlu, faal ve müstesna bir insandı. Harput Yolları'nın 3. cildi tamamen Elâzığ Folkloru'na ayrılmıştı. Dergimizin XII. cildinin 239 No.lu sayısının 5319-5320. sayfalarında ilk defa Çayda-Çıra Oyunu'nun doğuş hikâyesini aslına uygun olarak «Çayda-Çıra Oyunu ve Orijini» başlıklı yazısı ile folklor dünyasına duyurmuş ve Harput Yolları'nda bu konuda bir bilgi veremediğini belirtmişti.

Değerli folklorcumuz hakkında dergimizin XV. Cildinin 290 No.lu sayısının 6754-6756. sayfalarında Ali Rıza Önder'in kaleminden biyografisi yayımlanmıştır. Kendisine Allah'tan rahmet, yakınlarına başsağlığı dileriz.

Aşağıda merhumun dergimiz için yazdığı «Harpur'ta Evlenme ve Düğünler» yazı dizisinin sonuncusunu sunuyoruz.

T.F.A.

Kadınlara ait «Kına Geceleri» ise kız evlerinde yapılır. Bu geceye hem oğlan evi, hem kız evi, kendi eş, dost, akraba ve konukmuşlarını davet ederlerdi. Bu gece gelinin ellerine ikinci kına konulacak ve saçları kesilecektir. Onun içindir ki bu geceye «Kına Gecesi» denilmiştir.

Kız evinde, tefciler çalarak, kadın okuyucular türkü ve şarkılar söyleyerek misafirleri karşıladıkları sonra büyük oda veya sofalara alırlar. Kahveler, şerbetler içilir. Sonra ortaya bir yastık konularak, sağdıç gelini getirir, bu yastığın üzerine oturtur. Tecrübeli ve bu işde bilgili bir kadın tarafından gelinin ellerine ve ayak parmaklarına kına lar konulur. Bu ara kaynana veya görümce tarafından gelinin elindeki kınanın içine «altın gömülür» ve elleri ipek kreplerle sarılırdı. Bu altınlar, Beşibirarada veya yarımbeşibirlik ve en az bir maden altındır.

Kınadan sonra, yine bir ehli tarafından gelinin, bu güne kadar, makas değmemiş saçları ve zülüfleri taranır ve kesilir.

Bu kına koyma ve saç kesilmesi sırasında, tefciler çalmaya ve âhenge, bilhassa Harput'un

(*) Bu yazı dizisinin çıktığı sayılarımız şunlardır: Harput'ta Evlenme ve Düğünler : Aile kavramı ve mukaddes yuva (1), Cilt IX, Sayı 198, Sf. 3972. İlk adım : Görücüler ve denemeler (2), Cilt. X, S. 200, sf. 4022. Kız isteme, şerbet içme ve nişan bohçası (3), S.202, sf. 4076. Nişan bohçası, gelin elbisesi, kına hamamı, çehiz yazma (4), S. 204, sf. 4137. İzinname (5), S. 206, sf. 4181. Dua ve nikâh (6), S. 210, sf. 4291. Yeş ve düğüne hazırlık (7), S. 213, sf. 4392. Davet ve kına gecesi (8), S. 215, sf. 4151 (yanlış) doğru sf. 4451. Harput'ta düğün alayı ve Çayda-Çıra (9), Cilt XI, S. 224, sf. 4700.

VEFAT

Harpurlu merhum Hamit efendi ile Mümine hanımın oğlu, merhum Hacı Kerim efendinin yeğeni, Em. Öğretmen. Seniye Sunguroğlu'nun eşi, Ayten Özçelik ve İmer Sunguroğlu'nun bebesi, Metin Özçelik ve Gürsel Sunguroğlu'nun kayınpederi, Bekir Özçelik'in dünü, Gafur Sunguroğlu ve Prof. Ekram Kadri Unat'ın amcası, Feride ve Bâru Özçelik ile Murat Sunguroğlu'nun dedesi, Sunguroğlu ailesinin büyüğü.

Harpur sgrafından ve (HARPUR YOLLARINDA)

eserinin müellifi,

(Harpur'da)

ISHAK SUNGUROĞLU

Hakkın rahmetine kavuşmuştur. Cenazeal 7.10.1977 Cuma günü, öğle namazından sonra Teşvikiye Camii'nden kaldırılarak Feriköy'deki aile mezarlığında toprağa verilecektir. Mevlâ rahmet eylesin.

NOT: Cenaz yerine T. Eğitim Vakfı'na bağışta bulunulmasını merhum vasiyet etmiştir.

Milliyet: 15224

AİLESİ

kına yakma türküsü olan şu hazin türküyü söylemeye başlarlar.

Gelin ağlar yaşın yaşın,

Gitmem diye sallar başın,

Şimdi gelir bey kardeşin,

Ağlama Gelin, ağlama,

El oğludur, bel bağlama,

Gelinlik mübarek olsun,

Dünyada gelin sağ olsun.

Gelinin geydiği atlas,

Atlas'a iğneler batmaz,

Gelin Güveysiz yatmaz.

Ağlama Gelin, ağlama,

El oğludur bel bağlama,

Gelinlik mübarek olsun,

Dünyada gelin sağ olsun.

Bu türkü söylenirken gelinin gözlerinden damla damla yaşların aktığını gören ana ve yakınları da hep birden ağlamaya başlarlar. Fakat bu göz yaşları çok sürmez, oğlan tarafının teşebbüsleriyle tefciler, hemen daha oynak türküler söylemeye başlayınca, hava hemen de-ği-

şir, neş'e, gülme söyleme her tarafa yayılırdı.

Eski zamanlarda kadınların takıp takıştırma ve süslenmelerinde ciddiyet ve sonra kıymet aranırdı. Şimdiki gibi yalancı inci ve neceflerin yerine boyunlarında keleplerle çok kıymetli hakiki inciler... Altın hapler ve altın dizli ahmeller bulunurdu. Hele ruj, pudra, rimel gibi sun'i süs malzemesi yoktu. Yüzler, gözler, dudaklar tabii renk ve güzelliğini muhafaza eder ve bozulmazdı. Bunların yerine ellere ve ayak parmaklarına kına koyma âdeti vardı ki, pek ucuz satın alınan bir «Tuht Acem Kınası», evdeki bütün kadınların süslenmesine kâfi gelirdi.

Ellere o kadar maharetle kına koyanlar vardı ki, bu günün modern sanat meraklıları, o elleri görebilmek kudretine sahip olsalardı, sanatlarına bir çok yenilikler daha eklemiş olurlardı.

O kınalı parmaklar, o düzgün kesilmiş normal tırnaklar.. Şimdiki gibi ilk nazarda insana korku veren uzatılmış, sivrileştirilmiş kan parmak ve tırnaklara hiç de benzemedi. Şimdi bilhassa kadın berberlerinin yarattıkları rimelli gözlerin yerine, her kadının «Cam çekmece»-nde sakladığı bir tek «Sürmedanlık» vardı ki, kadınlar bir aynanın karşısına geçtiler mi, beş on dakika içinde kendilerini süsleyebilirlerdi. Kadın, berbere mi gitsin? Saçlarını mı kestirsin ve boyatsın? Ne münasebet!.. Hangi kız ve kadının saçları belinden aşağı bölük bölük örülecek sarkıtılmış ve üzerlerine de altınlar dizilmiş ise bunlar beğenilirdi. Bir kadın veya bir genç kız, erkek berberin önüne otursun da, saçlarını ondüle ve lüle yaptırın.. Kâhküllere istihkam işaretleri kondursun.. Saçlarına Diba veya Karavel denilen çeşit çeşit renk ve şekil verdirdin!.. Kimin haddine düşmüş.. Hülâsa zülüfler, kâhküller yüze yarasır şekilde kesilirdi. Bakınız, Emrah bu tip çehreler için ne de güzel söyler:

Sarmış şu gülün arız-ı gülsârını perçem,
Nalân eder, üftade dîlzârını perçem,
Tahrîk-i sabâdan alup etvarını perçem,
Arzeyleye dilberlere refatârını perçem,
Bazara salup sîm gibi sîmsârını perçem,
Fas eylemiş âlemlere esrarını perçem.

Hakikaten bir zamanlar Harput'un kızları ve kadınları çok güzel ve cana yakındılar. İçlerinde öyle müstesna güzeller vardı ki, hâtıraları şimdi bile insanı heyecanlandırıyor. Bakınız; Harput güzellerine karşı iştiyak ve ihtisaratını şu sa-tırlarla ne güzel ifade etmiştir:

Yine bir suh-i şirin yazmayı nevrestelemiş,
Aldı aklım, hele bilmem, ne güzel bestelemiş,
Fino fes bir yana, püskül karşı kâhküllüne (1),

Kara gözler, ne yaman hasta bakar mestelemiş.
Tîr-i müjgânını şol kaş yayından vah kim,
Sineme doğru tutup atmağa şayestelemiş.
Görelî gül yüzünü, aşkına yandım, yanarım.
Tütünlüm baştan aşup göklere pıvvestelemiş.
Serseri! Sen gideli gurbete Harput güzeli,
Şive-i naz-ü edayı ne yaman üstelemiş.

Zülüfler kesilince, bütün misafirler tarafından gelinin başına paralar serpilir. Fakat, gelin durmadan ağlar. Bu sıra sayısız kına tabaklarına mumlar dikilmiş ve yandırılmış olduğu halde ortaya getirilir, misafirlere dağıtılır. Tefciler, «Çayda - Çıra» havasını çalmaya ve türkülerini söylemeye başlayınca ilk kına oyununu, gelinle sağdıç oynayarak açarlar. Sonra oğlanın ve kızın anaları oynarlar. Bunları takiben bütün tabaklar misafirlerin ellerinde oyuna başlarlar ve saatlerce devam eder.

Tefciler tarafından şu Türküler söylenmeye başlar.

Çayda çıra yanıyor
Humar çöz uyanıyor
Fitil çifte, yara bir
Yürek mi dayanıyor.

Eller kınalı gelin
Saçlar sırmalı gelin
Oyna gelinin oynar
Kına gecendir senin.

Yazar çayda çıralar
Kızlar oyun sıralar
Gelin hatırım gelince
Tefci alır paralar.

Çayda çıra, yüz çıra
Yandılar sıra sıra
Gelin keklik, ben avcı
Gideyim ardı sıra.

Tefler çalınır ve türküler söylenirken gecede bulunan bütün kadınlar ve kızlar sırasıyla oyuna kaldırırlar ve Çayda - Çıra oynarlar. Kadın kına geceleri de, yukarıda açıkladığımız erkek kına gecelerinin hemen hemen benzeridir. Bu eğlenceler de gece yarısına kadar devam edip giderdi.

Şimdi sizlere kadın kına gecelerindeki «Tefciler», «Köçek» ve «Okuyucular»dan da bir az söz açalım: Harput'ta tefciler, hem çalar, hem de türkü ve şarkı söylerlerdi. Bunlardan isimleri hatırımda kalan başta Cihanyandı, Gülhan, Köçek Arap Zehra ve Köçek Güllü gibi tefciler şöhret yapanlardandı. Köçek Güllüden sonra, gelini Şe-

(1) Eski devirlerde kadınlar da başlarına siyah ipekte işlenmiş püsküllü fes giyerlerdi.

Halk Hekimliği :

MAĞARALARIN FOLKLORİK TIPTAKİ YERİ VE İKİ ÖRNEK

Yazan : Dr. Ayşegül DEMİRHAN (*)

Ülkemizin zengin folklorik tıp kaynaklarından biri de mağaralardır. Bunlar gerek havaları ve gerekse şifalı suları nedeniyle halk arasında rağbet görmüşlerdir. Nitekim bazı mağaraların havası özellikle nefes darlığı çeken hastalara salık verilir. Yine halk arasında bazı mağaraların suları mide hastalığına, basura, böbrek hastalığına, diabete ve tansiyon yüksekliğine karşı kullanılmaktadır. Bugün Türkiye'deki bazı mağaraların sularının analizi yapılmıştır.

Bu yıl biz de folklorik çalışmalarımızı zenginleştirmek amacıyla Ağustos ayında iki mağara ziyaret ettik. Bunlardan biri Antalya'ya bağlı Alanya kazasındaki Damlataş Mağarası'dır. Bu mağara Antalya'dan Alanya'ya gelirken kaza merkezine girmeden önce deniz tarafında sağa sapılan yolun üzerindedir. 1948 yılında bulunan bu mağara Astım hastalığına iyi gelmektedir. Astımlı hastalar bir süre buranın havası ile tedavi olmaktadır. Ziyaretimizde burada çok sayıda astımlı hasta gördük. Bundan dolayı bu mağara yılın her gününde dolup taşmaktadır. Mağaraya toprak düzeyinden girilir. Kapıdan yürünce sarkıt ve dikitlerle dolu bir bölgeye geçilir. 10 metre kadar sonra 10-15 basamaklı bir merdivenden aşağı inilir; burası 15-16 cm çapında bir daireyi andırır. İçerde oturmak için kârpeler vardır ve elektriklelendirilmiştir.

Ziyaret ettiğimiz diğer mağara ise Antalya'dan Burdur'a giden yolun üzerindeki İnsuyu Mağarası'dır. Bu mağaranın kaynağı yakınındaki

fika da onlardan geri kalmamış, bilakis çok güzel sesiyle üstünlük kazanmıştır.

Sonra kadınlar arasında nam ve şöhret yapmış bir çok da okuyucu ve oyuncuları vardı. On dörtgillerden Uku meşhurlardandı. Sesi erkek sesi kadar gür ve yankılı, okuduğu mayaları, hıyretleri, benim diyen erkekler bile okuyamazdı. Sonra Halep'linin Zahide.. Hafo.. Kargacıklı Zekiye.. Kalalı Fatma.. Son zamanlarda ise Moru kızı gibi okuyucuların sesleri de çok güzeldi.

Oynayanlar ise, başta meşhür Fidi.. Kargacıklı Hayriye.. Küçük Hayriye.. İri Güllü.. Kirli Aşen'in kızı Feride.. Kel Teybe.. Topo Zeynep.. Binnaz.. Zimete ve Nazire gibi kadınlardı ki, bunlar veya bunlardan bir kısmı, mutlak surette düğünlere davet edilir ve oyunlarıyla misafirleri coştururlardı.

dağların altında olduğu için buraya İnsuyu mağarası denmiştir. Bu mağara Türkiye'nin en büyük mağaralarından biridir. 562 m. uzunluğunda olup 9 tane gölü vardır. İçinde sarkıtlar, dikitler ve akarsuların da bulunduğu bu mağara oldukça serindir ve ilginç bir görünüme sahiptir. Bu mağaranın havası halk arasında astıma iyi gelmektedir. Mağaranın içindeki sular özellikle şeker hastalığına ve tansiyon yüksekliğine kullanılır. Dışındaki sular ise mide asidine, basura ve böbrek kumuna iyi gelir.

1966 yılında Refik Saydam Merkez Hıfzısıhha Enstitüsü Kimyasal Analizler Şubası'nın mağara suları üzerinde yaptığı analiz raporunda İnsuyu mağarasının sularının diabete iyi geldiği belirtilmiştir. Rapordaki diğer analiz sonuçları şunlardır:

Görünüş : Berrak.
Karbondiyoksit : Yok
Tortu : Az var.
Kükürtlü hidrojen : Yok.
Nitrit : Yok.
Amonyak : Yok.
Organik madde : Litrede 1 mg.

Katyonlar	Mg.	Milival
Sodyum İyonu	10,902	0,474
Kalsiyum İyonu	144,000	7,200
Mağnezium İyonu	16,800	1,400
Demir, Alüminyum İyonu	34,336	2,488
Anyonlar	Mg.	Milival
Sulfat İyonu	Yok	—
Klor İyonu	5,325	0,150
Hidrokarbonat İyonu	597,800	9,800
Nitrat İyonu	100,000	1,612
Metasilikat Asidi	5,070	—

Bazı yararlı etkileri bugünkü modern tıpta da onaylanmış olan bu mağara gerçekten Türkiye'nin görülmeğe değer folklorik tıp kaynaklarından biridir.

LİTERATÜR

- 1) Kasapbaşı, Yüksel; İnsuyu Mağarasının İçindeki İki Göl, Burdur ve Isparta'nın Hayat Kaynağı, Hürriyet Gaz. 29.5.1961.
- 2) Şehsuvaroğlu, Prof. Dr. Bedi. N.; Arşivleri.
- 3) Velicangil, Prof. Dr. Sıtkı; Koruyucu ve Sosyal Tıp, Sermet Mat. İst. 1973.

(*) İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Deontoloji kürsüsü asistanı.

32. Uluslararası Dijon Üzüm Bayramı'nda :

HALK OYUNLARI GRUBUMUZ DÜNYA ŞAMİYONU OLDU

Yazan : Üstün GÜRTUNA

32. Uluslararası Dijon Sonbahar Bağbozumu Halk Oyunları Bayramı'na katılan İstanbul Kadıköy Kız Lisesi (Diyarbakır Halayları), İzmir Cumaovası Lisesi (Ege Zeybekleri), İstanbul Avusturya Kız Lisesi (Bitlis Halayları), üstün başarıları ile Altın Kolye'yi alarak Dünya Şampiyonluğu Büyük Ödülü'nü Türkiye'ye kazandırdılar.

Dijon'da Altın Kolye en başarılı ekibe verir. Bu başarı, oyunlarda yeteneklerin kanıtlanması yanında, insan sevgisi, ruh güzelliği gibi insancıl özellikleri de kapsamına alıyor. Bu nedenle jüri, dışa açılma, anlayış ve uluslararası dürüstlüğü simgeliyen bütün bu özelliklere çok önem veriyor, Dijon'a gelen gurupların yaşayış tarzlarına ilgisiz kalmıyor. Onları daha yakından tanımak için her yerde izliyor. Sokakta, defilede, yemekte, dinlenme anında bile değerlendiriyor. Bencil, umursamaz tavır takınan gurup, sahnede kusursuz olsa bile «Altın Kolye» sahibi olamıyor. Uluslararası Güz Halk Oyunları Bayramı'nın

en iyi temsilcisi olmaya hak kazanan gurubumuz «Altın Kolye»yi bu defa da alırken büyük bir sınavı tekrar beceri ile vermiş oldu. Türk Halk Oyunları ve Gelenekleri, Dijon'un bu tür koşullarına fazlasıyla uyduğu için, Topluluğumuz her alanda kendisini beğendirmekte güçlük çekmedi.

Milliyet Gazetesinin işbirliği, Turizm ve Tanıtma Bakanlığının yardımı ile Dijon Uluslararası Halk Oyunları Bayramı'ndaki yarışmaya katılmayı gerçekleştiren ve bir üyesi bulunduğu Türk Halk Bilgisi (Folklor) Derneği, 3 lisenin yöneticisi ve elemanlarına, Milliyet Gazetesine, Turizm ve Tanıtma Bakanlığına teşekkür etmeyi bir görev bilmektedir.

Gurubumuzu oluşturan kişiler şunlardır :

İhsan Hınçer (Gurubumuzun ve Halk Bilgisi Derneğinin Başkanı, Uluslararası Jüri üyesi), Yener Süsoy (Gurup Direktörü), Fikret Değerli (Sahne Düzenleyicisi), Üstün Gürtuna (Müzik

ARAŞTIRMALARI

8155

Kız Ekibimiz sahnede hasat bayramını sembolize ederken, Ege Zeybeklerimiz gözleri kamaştıran giyimleri ve yerleri sarsan oyunlarıyla silâhlarını ateşlerken...

Direktörü). Gurubun yöneticileri : Mehmet İhsan Edik (Cumaovası Lisesi Müdürü), Çora Hınçer ve Adli Ayter (Direktör yardımcıları), Ömer Işık (Kadıköy Kız Lisesi Halk Oyunları Öğretmeni), Sefer Aşıkoglu (Avusturya Kız Lisesi Halk Oyunları Öğretmeni), Suat Okay ve Hanefi Başaran (Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Gözlemcisi), Özdemir Gürsoy (Milliyet Gazetesini Muhabiri - Fotoğraf Servisi Şefi), Tülin Kadirbeyoğlu (Milliyet Gazetesini muhabiri Fransızca - İtalyanca tercümanı), Musa Kazım Uzunkeya (Zurna, Ney, Kaval, Tulum), Bekir Onur (Zurna, Klânet), Ramazan Onur (Davul). İzmir Cumaovası Lisesi Zeybek Ekibi'ni oluşturanlar : Nebi Kayan, Ahmet Süvari, Mustafa Gırlak, Bülent Kayhan, Şefik Tekin, Hasan Can, Sinan Külâh, Şaban Yetiş.

Kadıköy Kız Lisesi Diyarbakır Halayları Ekibi'ni oluşturanlar : Tangül Sungur, Emel Takkeci, Sevinç Börüban, İrem Erdem, Nilhan Ülkü, Sacide Anış, Çiğdem Yerdelen, Jülide Tuna, Sevinç Börüban.

Avusturya Kız Lisesi Bitlis Halayları Ekibi'ni

oluşturanlar : Zehra Ebruğ Uçar, Gül Gürer, Bahar Ortaçgil, Zeynep Ataman, Sema Orhon, Kevser Şağban, Zeynep Tansuğ.

Ayrıca jüri üyesi olarak Menter Şahinler (Dışişleri Bakanlığında görevli) ve eşi Yasemin Şahinler, Yarışma süresince gurubumuzla birlikte idiler. Diplomatlarımızın yapmadığını jüri üyelerimiz İhsan Hınçer ve Menter Şahinler yaptı. Yıllarını Türk Folkloruna veren, Türk Folkloru ve Türk Halk Dansları üzerinde geniş bilgi sahibi olan İhsan Hınçer, gurubun sahnelediği oyunlarımıza, çalgılarımıza, giyimlerimize ait diğer jüri üyelerinin sordukları sorulara Menter Şahinlerle birlikte doyurucu ve en iyi cevapları vermiştir. İzahlarını yapmıştır, Menter Şahinler, güzel Fransızcasıyla bunları jüriye aktarmıştır. Altın Kolyenin alınmasında oyunlarımız kadar, oyunlarımız hakkında verilen bilgilerin de büyük katkısı olmuştur.

Öte yandan Yapı ve Kredi Bankasının hazırladığı 100 Türk Halk Oyunu, Akbank'ın Türk Sanatında Ebdü adlı kitaplar, Türkiye'miz ve Sanat Dünyamız Dergileri, Milliyet Gazetesinin hazırladığı

On piano zili, kılgı, kaval, mey, ikinci sırada tulum, zurna, davul, kaşık çalarak sahneye çıkan Topluluğumuz. İki yanda ve arkada hasat bayramı düzeni içindeki oyun elemanlarımız görülüyor.

tiği plâketler, Fransızca bastırılan Halk Oyunları Gurubumuz hakkındaki broşürler, bakır eşyalar, yazmalar, Görgülü Pastanesinin üzerlerinde Halk Oyunları Ekiplerimizin çeşitli resimleri ve kilim motifleri bulunan kutular içindeki lokumları, Tekel İdaresinin rakı ve sigaraları, Kent Plakçılığın birbirinden güzel oyun havaları ve türkülerimize ait long-plâyleri, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nın büyük boy afişleri ve tanıtıcı broşürleri ile Keskin kolar'un 1000 i aşkın kartpostalı ve Fransızca Türkiyemizi tanıtan kitapları yarışmanın uluslararası jürisi ve Bourgogne Komitesi üyeleri ile Dijon halkına armağan olarak dağıtıldı.

Gurubumuz 7 Eylül Çarşamba 11.30 da THY'nin DC-9 Trakya uçağı ile Zürich'e hareketle 13.30 da İsviçre'ye varmış, Zürich'ten 14.20 de İsviçre Hava Yollarının Boing 747 uçağı ile 15.00 de Cenevre'ye geçmiştir. Arkasında römörklü 0 302 Mercedes otobüsü ile akşam 21.30 da Dijon'a varmıştır. Daha ilk gecedan başlayarak her yemeğe davulları döverecek, zurnaları çalarak gittik. Diğer guruplarla müzik eşliğinde yemek yedik. Festival süresince kalınan Dijon Üniversitesi yatakhanelerinden Nevers Pavyonuna yerleştik.

Gurubumuz 8 Eylül Perşembe'yi prova yaparak geçirmiş, akşam yemeğine Cellier de Clairvaux'ya kostümlü olarak gitmiş, yemekte ve yemek sonrası festivale katılan bütün guruplarla kaynaşmış, geleneksel Türk dansları, çiftteliler bütün guruplarla beraber oynamıştır.

Yarışmanın ilk programı, 9 Eylül Cuma günü Dijon'un Grand Théâtre'unda başlamıştır. Gurubumuz saat 16.20 de en büyük sınavını burada vermiştir. Perde açıldığında jüri ve seyirciler, ellerinde yayığı, yabası, eleği, değirmeni, teşisi ile meşgul olan oyun elemanlarımızla dolu çiçek tarlasını andıran bir köy meydanı ile karşılaşmıştır. Uzaktan kulaklara «Yaylalar Yaylalar» türküsünü okuyan gençlerimizin sesleri gelmeye başlamış, elinde geleneksel bağlaması, ıklığı, kavalı, mey, tulumu, kaşığı, zil ile müzisyenlerimiz sahneyi doldurmuştur. İşgören köylüler de onlara uyararak bu güzel Anadolu türküsüne katılmışlardır. «Sabahın seher vakti» ile Zeybeklerimiz oyununa başlamış, bunları Bitlis'in birbirinden hareketli Değirmenci ve Botani oyunları takip etmiştir. Tekrar Zeybekler tüfek atışları ile Acıpayam'a kalkmışlardır. Hasat Şöleninin sonuna doğru Diyarbakırlı kızlar oyuna girmişler, bunu birbirlerinden canlı Delile, Halay oyunları takip etmiş, köy meydanındaki bütün gençler Çepik oyunu

ile şölene son vermişlerdir.

Aynı günün akşamı Palais des Expositions'da Askeri Yürüyüşler Gecesinde de diğer ulus gurupları ile sahneye çıkmıştır. Bu defa 10 dakikalık süre içinde Gurubumuz Tringo, Meyroki, Botani, Acıpayam Zeybeği, Şuri Mertal, Delile, Halay ve Çepik oyunlarını yine büyük bir coşku içinde sunmuştur.

10 Eylül Cumartesi günü erken saatte özüm Bayramı'nın açılışının yapıldığı Santenay'a gidilmiş, uzun bir defileden sonra meydana Gurubumuz üç dakika süreli oyunlarını sunmuştur. Öğle yemeği için Beaune'na gidilmiş, bütün gurupların yaptığı müzik gösterileri ile yemek yenmiştir. Daha sonra tekrar başarılı bir defile yapılmış, Verdun Tiyatrosu'na gelinmiştir. Oyunlar, burada da yine 10 ar dakika olarak oynamıştır. Müteakiben trafik polislerinin açtığı yoldan süratle Dijon'a dönmüş, Hotel de Ville'de valinin resepsiyonuna bütün guruplarla beraber katılmış, akşam yemeği için Palais des Expositions'a geçilmiştir. Oyunlar, bu defa 6 şar da-

Yasemin Şahinler, Jüri Üyemiz eşi Menter Şahinler ve İhsan Hınçer ile...

kika içine sıkıştırılarak oynanmıştır.

11 Eylül günü sabah Katedrale gidilerek Özümün takdis merasiminde bulunulmuştur. Gurubumuz, Şehir Katedralinde «Bayram Tekbiri» ile «Heryer karanlık» okumuş, büyük bir hüsu içinde dinlenmiştir. Öğle yemeği yine Palais de Expositions'da yenmiştir. Gurubumuzun müzisyenleri ile diğer ülkelerin gurupları arasında büyük bir dostluk kurulmuş, hep beraber çifttelli oynamıştır. Yunanlı folklorcular da bu oyunlara katılmıştır. Saat 15.00 de Dijon'un Grand defilesinde yıl boyunca gurubumuz hiç durmadan dans etmiş. Ege'nin Kadılar Zeybeği, Gaziantep'in Çepiklisi, Dokuzlusu, Karadeniz'in Horonları, Trakya'nın Karşılama ları seyirci tarafından dakikalarca alkışlanmıştır.

Defilenin bitiminde yine Palais des Expositions'da oyunlarımız 5 dakika içinde en güzel şekilde takdim edilmiştir. Bu 5 er dakikalık programla yarışma sona ermiş, jüri üyeleri puanlarını vermiştir. Saat 19.10 da da Festivali hazırlayan Bourgogne Komitesinin çok sevilen Başkanı Robert Levavaseur Altın Kolye'yi Türkiye'nin kazandığını ilân etmiştir. Bu an salonu dolduran yirmibini aşkın seyircinin alkışları yeri göğü inleştirmiştir.

Pazar gecesi Altın Kolyeyi kazanan Türk Gurubu ile Altın Plağı alan Romanya Braşov Gurubunun genç çocukları ve Altın Kalbi kazanan Çekoslovakya'nın Bratislava Ekonom Gurubu Dijon seyircisine Grand Théâtre'da Fransız TV ve Radyosunun anında naklettiği programa çıkmış, seyirci tarafından dakikalarca alkışlanmıştır.

12 Eylül Pazartesi günü çıkan bütün gazeteler büyük manşetler ve birbirinden güzel resimlerle Türk Gurubunun başarısından bahsediyordu.

Aynı gün Gurubumuz Kanada Gurubuyla birlikte Chenove'a gitti. Valinin resepsiyonundan sonra tarihî özüm sıklıkla yerleri gezildi. Şehirde defile yapıldıktan sonra akşam yemeği için evlere misafir olarak gidildi. Aynı gece Kanada Gurubunun gösterisinden sonra oyunlarımız 1 saat süreli bir programla seyirciye takdim edildi.

13 Eylül salı günü 15.30 da Saulieu'ye gidildi. Şehir hastanesinde küçük bir gösteri ve defile yaptık. Belediyenin resepsiyonu, müzikli ve danslı akşam yemeğinden sonra 1.5 saat süreli bir program sunduk.

14 Eylül çarşamba saat 21.00 de Yugoslavyanın Sabac Gurubu ile Dijon'da Grand Théâtre'de 1.5 saat süreli bir program'a çıktık.

15 Eylül perşembe günü müzikçilerimiz Di-

jon Üniversitesinde folklor stajı yapan CIEF üyelerine Anadolunun çeşitli yörelerinden örnekler verdiler. 14.30 da Ohatillon Sur Sein'e hareket edildi. Burada yine bir resepsiyon ve defileden sonra akşam yemeği yenildi. Salle de Fetes'de 1.5 saat süreli programa çıkıldı.

16 Eylül cuma öğle yemeği kostümlü olarak Bourgogne Komitesi üyeleri ve Başkanı Robert Levavaseur ile birlikte neş'eli bir hava içinde müzikli olarak yenildi. Orkestramızın Türk Sanat ve Halk Müziğinden örnekler verdiği bu yemekte Komite üyeleri ile Türk Musikisi eşliğinde valsler yapıldı.

Son gösterimizi ise Polonya'nın Lublin gurubu ile birlikte Grand Théâtre'da verdik. Burada Diyarbakır'ın Kurt - Kuzu - Çoban oyununu, Artvin'in Atabarı, Delihoron, Cilveloy, Koçeri oyunlarını, Kars - Kafkasya'nın Çeşme Bağı oyununu, Silifke'nin Sallama, Keklik, Silifkenin Yoğurdu türkülerini, Bitlis'in Meyroki, Tringo, Botani, Değirmenci, Teşi oyunlarını, Ege'nin Ötrne Bülbül, Sabahın seher vakti, Harmandalı, Muğla, Acıpayam Zeybeklerini, Diyarbakır'ın Defile, Esmer, Çaçan, Halay ve Çepik oyunlarını, büyük bir coşku içinde seyreden, Dijon'a akın eden Fransız seyircilerine bir defa daha seyrettirdik.

17 Eylül 18 Eylülde başlayan gece Bourgogne Komitesinin Türkiye, Polonya, Romanya ve Rusya gurupları şerefine verdiği yemekli baloya katıldık. Balo, saat sabahın 5 ine kadar sürdü. Dünya şampiyonluğunun tadını çıkardık. Altın Kolye gençlerimizin sıra ile göğüslerini süsledi. Eğlendik, eğlendirdik.

18 Eylül pazar'ı dinlenerek geçirdik.

19 Eylül pazartesi saat 7.30 da otobüsle Cenevre'ye geçtik. Büyük bir şehir turundan sonra 16.00 da THY'nin Boing 727 uçağı ile Anavatanımıza hareket ettik.

Altın Kolyeyi Türkiye'ye getirme başarısını gösteren gençlerimize ne kadar teşekkür edilse azdır. Biz enstrüman elemanları da yöneticileri bizle birlikte görevimizi yapmaya çalıştık.

ÖDÜL DAĞITIMI

Altın Kolye (Halk Dansları) :

İstanbul Folklor Topluluğu - TÜRKİYE.

Altın Fıçı 1977 :

Cori Sbandlerator) Topluluğu - İTALYA.

Altın Plâk (Charles Cros Akademi Armağanı) :

Braşov Gençler Folklor Müziği Topluluğu - ROMANYA.

Altın Kalp (Yaratıcı müzik) :

Bratislava Ekonomik Fakültesi Orkestrası - ÇEKOSLOVAKYA.

Gümüş Kolye :

1. Otantik kostümü ile Bhineka Topluluğu - İNDONEZYA.

2. Otantik enstrümanları ile Bhineka Topluluğu - İNDONEZYA.

3. Cluj - Transilvania Topluluğu - ROMANYA.

4. Poitou «L'Agail» d'Aubigny Topluluğu - FRANSA.

Bronz Kolye :

1. Kavaia Topluluğu - YUNANİSTAN.

2. Bratislava Ekonomik Topluluğu - ÇEKOSLOVAKYA.

3. Baléares'den Mallorca Topluluğu - İSPANYA.

4. Morvan Galvachers Topluluğu - FRANSA.

5. Chaux—de—Fonds Askeri Bando - İSVİÇRE.

Gümüş Plak :

Lustenau Gurubu - AVUSTURYA.

Gümüş Kalp :

Lublin Akademisi Topluluğu - POLONYA.

Dijon şehrinin kupası :

PORTEKİZ Topluluğuna.

Chambre ve Commerce Kupası :

İSRAİL Topluluğuna.

Syndicat d'initiative Kupası :

Dijon'da yaşayan Polonya Topluluğuna.

Manifestations Commerciales Dijonnaises**Kupası :**

Korsika Topluluğuna.

Nouvelles Galeries Kupası :

Fixin Korosuna.

Bourgogne Komitesinin Kupası :

1. Sarajevo Topluluğu - YUGOSLAVYA.

2. Pays Basque Topluluğu - FRANSA.

3. Kanada Topluluğu - KANADA.

4. Bresse Topluluğu - FRANSA.

5. Belçika Topluluğu - BELÇİKA.

6. Provence Topluluğu - FRANSA.

7. Belleneuve Topluluğu - FRANSA.

8. Almanya Topluluğu - FEDERAL ALMAN-
YA.

9. İsviçre Topluluğu - İSVİÇRE.

10. Avusturya Topluluğu - AVUSTURYA.

11. İsveç Topluluğu - İSVEÇ.

12. Dijon La Bourguignonne Topluluğu -
FRANSA.

13. Krakowiak Topluluğu - FRANSA.

14. Barezai Topluluğu - FRANSA.

FRANSIZ GAZETELERİ NELER YAZDI

İstanbul'dan gelen genç Türkler, sonsuz zenginlikteki giysileriyle ihtiraslı bir ulusun canlı yaşam örnek ve havasını getirdiler. Çok güçlü, dimdik tutumlarıyla Jüri Üyelerinin akıllarını başlarından aldılar. Jüri de Bağbozumu Bayramı'nın en büyük ödülü Altın Kolye'yi onların boynuna taktı.

3 gün evvel de açıkladığımız gibi İstanbul'lu çıldırtan Türkler, Altın Kolye'yi bir defa daha aldılar. Türkler, her gittikleri yeri bir ışık seli gibi sardılar, yolları üzerinde rasladıkları herkesi oyunlarının zerafeti ve büyüklüğü ile kucakladılar. Canlı ve sarsıcı bir Zeybek tutturarak, halaylarını sergileyerek bu ödülü hak ettiler. Türkler için Altın Kolye, Olimpiyatların madalyalarından daha değerlidir. Dijon'a gelen Türk Folklor Grubu, Türkiye çapında yapılan bir seçim sonucunda belirlenmiştir. Bu yöntemle seçilen Türk Folklor Grubu, iki yıl önce de Büyük Baş Ödülü kazanmıştı.

Türkler bu yıl da yeniden hedeflerini onkiden vurmuşlardır.

Türkler, diğer ödülleri alan Halk Oyunları Gruplarının çok üstündeydiler. Hava, Yarışmanın sürdüğü günler boyunca çok güzeldi. Bayramın 32. Yıldönümünü halkın büyük ilgisini çekti. Bu ilgi Bayramın başarılı geçmesini sağladı.

Santenay'da, Beaune'da, Dijon'da Kongre ve Spor Sarayı'nda Bağbozumu ve Folklor Bayramı'nı 20 binden fazla kişi izledi. Bayram, Yarışma'dan sonra da Côte-d'Or (Bourgogne)'da 6 gün daha festival şeklinde sürecektir.

12.9.1977

Gündelik «LE BIEN PUBLIC» Gazetesi Gazete, birinci sayfasına boydan boya 50 X 40 cm. boyunda ekibimize ait renkli bir fotoğraf koymuş, arka sayfasına da yarısını kaplayan Santenay'da çekilen bir resim basmıştır.

15. Chablis Topluluğu - FRANSA.

16. La Cote Chalonnaise Topluluğu-FRANSA.

17. Braşov Bradelatul Topluluğu-ROMANYA.

Folklor Bibliyografyası :**ANKARA FOLKLORU ÜZERİNE**

Yazan : Ali Esat BOZYIĞIT

Cumhuriyetin ilk yıllarında 20 bin kişilik nüfusıyla küçük bir kasaba görünümünde olan Ankara, yıllar geçtikçe o günden bugüne sanki yoktan var edildi. Başlı başına düşen her Anadolu'lu bu kentten yardım umdu. Geldi, geldi, geliyor, bu kente «taş toprağı altın» diye Ankara'nın. Şimdilik Anadolu insanına yetiyor Ankara ama, güzelliğinden çok şey yitirip büyüyor büyüyor...

Artık o güzelim buğulu üzüm bağları yok. Armudu dışarıdan geliyor. Mor koyunu, keçisi türküleri kalmış. Sokaklarında soysuz kediler dolaşiyor şimdi. Balının ise adı bile anılmıyor. Havası kirli kent oldu Ankara. Gecekondu, yoğun trafiği, kalabalığı ile sorunlar kenti oldu Ankara.

O iki katlı şişşirin eski Ankara evleri yeni yapılar için yıkılıyor. Şurada burda tek tük kalarlar ise çürümeye terkedilmiş. «Yilin, silin, ilin önüne geçilmez» diyen tatlı dilli yaşlı Affala'lar (Afife Hala), Havse Kadın'lar (Hasibe Kadın), Üssüün Ağa'lar (Hüseyin Ağa), İbrâm Ağa'lar (İbrahim) birer birer göçüp gidiyorlar.

O Misket'i, Hüdayda'yı, Morkoyun'u, Yandım Şeker'i, Name Gelin'i oynayan Efeler, Seymenler ancak bayramdan bayrama şöyle bir ortaya çıkıyorlar. Zaten bir evuç kalmış onlar da.

Ankara Tavası'nı, Mücirim Köftesi'ni, Entekke Böreği'ni, Kaygana'yı, Tamtak Tiridi'ni ya da Hüşmerim'i şimdi kimse bilmez pek. Tadı eski damaklarda kaldı bu yemeklerin de.

İlçeleri, bucakları, köyleri de ayak uydurmuş Ankara'nın bu hızlı kentleşmesine, yozlaşmasına. Onlar da hızla değişiyor, geleneklerini, göreneklerini terkediyorlar. Yok oluyor kısacası koca Ankara Folkloru.

Bu güne dek aşağıda tarayabildiğim incelemeler, derlemeler yapılmış bu kentin Folkloru üzerine. Belki bunun yarısı kadar da benim gözümünden kaçan, ya da başka kitaplar arasında sıkışmış kalmış kaynaklar vardır. Ancak bunlar, la da birlikte olsa elimizdeki bu bilgiler yeterli değil bu Folkloru tanıtmaya.

Dileğimiz şu : Ankara'lı olsun olmasın tüm folklorcular en kısa zamanda kıyıda köşede kalmış folklorik ve etnografik değerleri toplamalı, derlemeli, bunlar üzerine yazılar yazmalı. Sonunda aşağıda sunduğum ve bundan sonra yayımlanacak olan bibliyografya metinleri bir an-

toloji içinde toplanırsa, Ankara Folkloru üzerine bizden sonra gelecek kuşaklar hiç olmazsa bu bilgilerden yararlanabilirler.

ORTA ANADOLU ÜZERİNE

KARACABEY, Hüsrev

Orta Anadolu'da Âhiler Devri ve Ahlakı (1965, İst., Şehir Matbaası, 16. s.).

KAFESOĞLU, Ruhi

Orta Anadolu'da Köyevlerinin Yapısı (İstanbul, 1949, T.A.O. Basımevi, 64 s. «İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yayını»

ŞAHİNKAYA, Doç. Dr. Rezan

Orta Anadolu Köylerinde Aile Strüktürü (1966, Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi, 49 s. «Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, 255»).

CAFEROĞLU, Prof. Dr. Ahmet

Orta Anadolu Ağızlarından Toplamalar (İstanbul, 1948, Burhanettin Erenler Basımevi, XII + 264 s.).

ÖNDER, Ali Rıza

İç Anadolu Ağızı (Türk Dili, 7. c 78. s. Mart 1958 279 - 282 s.)

KORAL, Nuri Sami

Orta Anadolu Türküleri (Folklor Postası, 2. c, 14. S. Mart 1946 13 - 14. s.)

ELÇİN, (Prof.) Dr. Şükrü

Orta Anadolu'da Bir Dolaşma (Ankara, 1934, 54 s.).

ANKARA ÜZERİNE GENEL

***

Ankara İl Yıllığı 1967, Ankara, Ajans - Türk Matbaası, XVI + 519 s. Batıl inançlar (168 - 169 s.) Evlenme (169 - 170 s.) Giyim - Kuşam (170 - 172 s.) Deyimler - Atasözleri (172 s.) Halk Oyunları (246 s.) Türküler (246 - 248 s.) Maniler (248. s.).

***

Ankara İl Yıllığı 1973, Ankara, Ajans - Türk Matbaacılık Sanayii. 502 s. Halk Oyunları (169 - 173. s.) Türküler (173 - 175. s.) Halk Hekimliği (175 - 176. s.) Deyimler (173., 243 - 244. s.) Evlenme (177., 241 - 242. s.) Giyim - Kuşam (182 - 184., 242 - 243. s.) Mutfak - Yemek (184. s.) Genel IV (184. s.) Doğum (240 - 241. s.) Çocuk (241. s.).

-KOŞAY, Dr. Hamit Zübeyr.

Ankara Budun Bilgisi. (Ankara, 1935, Ulus

Basımevi, 284 s. «Ankara Halkı Dil - Tarih - Edebiyat Şubesi Neşriyatı No. 14).

ERDOĞDU, Şeref

Ankaram (Ankara, 1965, Alkan Matbaacılık Ltd. Şti. VIII + 370 s.).

TANYU, Doç. Dr. Hikmet

Ankara ve Çevresinde Adak ve Adak Yerleri (Ankara, 1964, Ankara Üniversitesi Basımevi, XV + 432 s. «Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları: LXXVIII»).

ORKUN, Hüseyin Namık

Yer Adları: Ankara'da Oğuz Boyları (Ülkü (Yeni Seri) 9, c. 108. S. Mart 1946 II. s.).

KÖPRÜLÜ, Ord. Prof. Dr. Fuat.

Ankara ve Ahiler (Hayat, I. c. 21. S. Nisan 1927 401 — 403. s. Eski harfli).

ONGAN, Halit

Ankara'nın Eski Esnafını Açıklayan Bir Vesika (Türk Etnoğrafya Dergisi, 2. S. 56 — 61. s.).

ONGUN, Halit

Şer'iye Sicillerinden Ankara'nın Eski Çarşı Hayatı ve Esnaf Birlikleri ile ilgili bazı vesikalar (Türk Yurdu, 2. c. 291 — 9 S. Aralık 1960 9 — 10. s.).

ÜLKÜTAŞIR, M. Şakir.

XIX. yy'da Ankara'da Esnaf Teşkilatı (Ülkü (3. seri) 3. c. 33. S. Eylül 1949 6 - 8. s.).

ÜLKÜTAŞIR, M. Şakir

XIX. Asırda Ankara'da Esnaf Hayat ve Teşkilatı (Türk Yurdu, 247. S. Ağustos 1955 120 — 131. s.).

ANKARA'DA HALK OYUNLARI, MÜZİK

EĞLENCE, GİYİM, KUŞAM

ŞAPOLYO, Enver Behnan

Atatürk'ün Ankara'ya Gelişi, Seymen Alayı (Ülkemiz, 6. S. Kasım 1966 6 - 7. s.).

OĞULTÜRK, Halil Cemal

Ankara Zeybeği (Beden Eğitimi Dergisi, 3. S. Mart 1960 9 — 12. s.).

GAZİMİHAL, Prof. M. Ragıp

Seğmenler ve Oyunlar (Folklor Postası, 2. c. 16. S. Mayıs 1946 3 — 4. s.).

YÖNETKEN, Halil Bedi

Ankara'da Yapılan Düşünler ve Zeybek Oyunları (Ülke Gazetesi, 15 Kasım 1945 S. 3 4—5. sütun).

YÖNETKEN, Halil Bedi

Ankara Dolaylarının Müzik ve Oyun Folkloru (Ülke Gazetesi, 23 Kasım 1945 Cuma 3. S. 3, 4, 5, 6. sütun, (Ülke Gazetesi, 24 Kasım 1945 C. Tesi 3. S. 2, 3, 4. sütun).

(GAZİMİHAL) KÖSEMİHAL, M. Ragıp - Hu-

luşî Karsell

Ankara Bölgesi Musiki Folkloru, (Ankara, 1939, Numune Mtb. 45 s.).

ŞAPOLYO, Enver Behnan

Ankara'da Cirit Oyunu (Ülkü (İlk seri) 12. c. 68. S. İlkteşrin (Ekim) 1938 165 — 168. s.).

TEZEL, Naki

Ankara Yüzük Oyunu (Ülkü (Yeni seri), 2. c. 18. S. Haziran 1942 9 — II. s.).

YÖNETKEN, Halil Bedi

Ankara'da Kale İçinde Yapılan Cümbüş ALEMleri (Ülke Gazetesi, 12 Kasım 1945 3. S. 3, 4, 5. sütun ve 4. S. 1, 2. sütun).

YENER, Dr. Enise

Eski Ankara Kadın Kıyafetleri ve Giyim Tarzları (Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, 13. c. 3. S. Eylül 1955 22 — 57. s. Ankara, 1955. Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1+21+37 s. Ayrı basım).

***

Millî Kıyafetler (Köy Postası, 73 — 74. S. Temmuz - Ağustos 1950 21. s.).

ANKARA'DA HALK MİMARİSİ

MÜBAREK, Galip

Ankara'nın Evleri (Muallimler Birliği, 8. S. Şubat 1926, Eski harfli).

Mimar Hikmet

Ankara Evleri (Türk Yurdu (3. Seri), 3 — 23 c. 17/18 — 211/212. S. Mayıs - Haziran 1929, 45 — 48. s.).

KÖMÜRÇÜOĞLU, Eyüp

Ankara Evleri (İstanbul, 1950, T.A.O. Basımevi 111 s. «İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yayını»).

AKOK, Mahmut

Ankara'nın Eski Evleri (Ankara, 1951, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 16 + XLI s. «Ankara Etnoğrafya Müzesi Yayını Seri I No. I»).

HİNÇER, İhsan

«Mahmut Akok: Ankara'nın Eski Evleri» (Türk Folklor Araştırmaları Dergisi, 2. c. 32. S. Mart 1952 512. s. Tanıtma yazısı).

ÖĞEL, Semra

Eski Bir Ankara Evi (Türkiyemiz, 3. yıl 8. S. Ekim 1972 37 — 43. s.).

AFET İNAN, Prof. Dr.

Ankara'nın Eski Evleri, Türk Ev Kültürü, Müze Evleri (Türk Tarih Kurumu Belleten 37. c. 145. S. Ocak 1973 123 — 128. s.).

ANKARA'DA EL SANATLARI, HALK EDEBİYATI, ETNOĞRAFYA, HAYVANCILIK

UĞURLU, Ergül

Ankara Kızılbey Camii Minberi (Türk Etnoğrafya Dergisi, 10. S. 1967 75 — 88. s.).

SÖNMEZ, Cemil

Ankara'da Yeni Bir Sanat Doğuyor: Battaniyecilik (Köy Postası 232. S. Kasım 1963 12. s.).

ERDOĞAN, Muzaffer

Ankara Sofculuğu (Türk Folklor Araştırmaları, 3. c. 69. s. Nisan 1955 1091 - 1092. s.).

DİNÇER, Necmettin

Ankara Sofu (Ülkü (3. seri) 2. c. 16. S. Nisan 1948 31 — 33. s., Ülkü (3. Seri) 2. c. 21. S. Eylül 1948 40 — 41. s.).

TUĞRUL, Dr. Mehmet

Kuru Kafa, Masal (Ülkü (3. seri) 1. c. 5. S. Mayıs 1947 33 — 36. s.).

TEZEL, Naki

2 Köy, 1 Hikâye (Fıkralar) (Köy Postası 62. S. Temmuz 1949 17 — 18. s.).

SEVİNÇ, Emil

Ankara'dan Ninniler (Türk Folklor Araştırmaları, 10. c. 208. S. Kasım 1966 4237 — 4238. s.).

TURGAY, Rifat

Ankara'da Yağmur Duası (Türk Folklor Araştırmaları, 6. c. 143. S. Haziran 1961 2415. s.).

TANYU, (Doç) Dr. Hikmet

Ankara'da Adakla İlgili Sözler ve Adaklar (İlahiyat Fakültesi Dergisi, 9. S. 1961 153 — 188. s.).

SAYGI, Osman

Ankara Dolaylarında Bilmeceler (Türk Folklor Araştırmaları, 8. c. 175. S. Ağustos 1963 3152. s.).

TOYGAR, H. Kâmil

Ankara Folklorundan: İnençler (Türk Folklor Araştırmaları, 6. c. 141. S. Nisan 1961 2367 — 2369. s.).

GÜRÇAY, Hikmet

Ankara Etnoğrafya Müzesi (Önasya, 4. yıl 37. S. Eylül 1968 12 — 13. s.).

ŞİMŞEK, Seyfettin

Ankara Etnoğrafya Müzesinde Mensucat (Mensucat Dergisi, 12. c. 1. S. Ocak 1959 27 — 28. s.).

ÇETİN, Perihan

Etnoğrafya Müzesindeki Bakır Eserleri Üzerinde Araştırma (Türk Etnoğrafya Dergisi, 1. S. 1956 95 — 101. s.).

ÜLKÜTAŞIR, M. Şakir

Ankara Keçisi (Türk Yurdu, 264. S. Ocak 1957, 544 — 547. s.).

DİNÇER, Necmettin

Ankara Tiftiği (Ülkü (3. Seri) 2. c. 14. S. 2/148 28 — 29. s.).

ANKARA KÖYLERİ - İLÇELERİ ÜZERİNE

***

Ankara Köyleri (Sosyoloji Dergisi, I. c. I. S. 1941 — 1942, 322 — 324. s. Berkes'in kitabı için tanıtma yazısı).

BERKES, Doç. Dr. Niyazi

Bazı Ankara Köyleri Üzerine Bir Araştırma (Ankara, 1942, Uzluk Basımevi, 172. s. «Ankara Üniversitesi DTCF Felsefe Enstitüsü Neşriyatı. Sosyoloji Serisi No. 2»).

ERDENTÜĞ, Prof. Dr. Nemrin

Ankara İli Köylerinde Sosyal Hizmetler ve Sosyal Antropoloji Bakımından Bir Araştırma. (Ankara, 1966 Şark Matbaası 118 s. «Sağlık ve Sosyal Yardım Bak. lığı Sosyal Hizmetler Genel Md. lüğü Yayınları. Sayı. 45»).

ŞAPOLYO, Enver Behnan

Ankara'da Beydilli Aşireti (Türk Yurdu I. yıl 3 (236). S. Eylül 1954 217 — 222. s. Ülkemiz 5. S., Ekim 1966, 8 — 11. s.).

DEMİRÖZ, Veli

Hasanoğlan Köyünde Bir Araştırma (Köy Postası 1. c. 5 — 6. S. Şubat - Temmuz 1946 5 — 9. s.).

ERDEM, Tahir

Hasanoğlan Köyü ile İlgili Tarihî Bilgiler (Köy Enstitüsü Dergisi, 1. c. 1. S. Ocak 1945 15 — 20. s.).

TUNCAY, Nazife

Hasanoğlan Çamaşırhanesi ve Köy Toplumundaki Önemi (Köy Enstitüsü Dergisi, 1. c. 5 — 6. S. Şubat - Temmuz 1946 10 — 14. s.).

ÜNVER, Rahim (Derleyen)

Hasanoğlan Köyünden Derlemeler (Köy Enstitüsü Dergisi, 1. c. 1. S. Ocak 1945 140 — 142. s.).

YASA, Prof. Dr. İbrahim

Hasanoğlan Köyünün İktisadî Yapısı (Ankara 1955 Doğuş Ltd. Şti. O. Mtb. XI 290 s. «TODAE. Yayını»).

YASA, Prof. Dr. İbrahim

Hasanoğlan Köyü (Yücel, 1. c. 3. S. Ocak

1956 167 — 170. s.).

YASA, Prof. Dr. İbrahim
25 Yıl Sonra Hasanoğlu Köyü Karşılaştır-
malı Bir Toplumbilimsel Araştırma (Ankara,
1969, Ankara Üniversitesi Basımevi 381 s. «Halk
Üniv. S.B.F. Yayınları No. 270»).

TUĞRUL, Dr. Mehmet
Örencik ve Ahi Köylerinin Türküleri (Anka-
ra 1945, Recep Ulusoğlu Basımevi 128. s. «Halk
Neşriyatı No. 28»).

BAŞGÖZ, Dr. İlhan
«Mehmet Tuğrul : Örencik ve Ahi Köylerinin
Türküleri» (DTCF Dergisi, 3. c. 4. S. 1945 444. s.
«Tanıtma Yazısı»).

TUĞRUL, Dr. Mehmet
Örencik Köyünde Delikanlı Teşkilatı (Ülkü
(Yeni seri) 8. c. 91. S. Temmuz 1945 6 — 7. s.).

BALABAN, Ali Rıza
Ankara Köylerinden Örencik'te Meydana
Gelen Kültür Değişimleri (Antropoloji, 4. S.
1967 — 1968 259 — 328. s.).

BALABAN, Ali Rıza
Örencik Köyü Delikanlı Örgütü (Antropolo-
ji, 6. S. 1971 — 1972 267 — 276. s.).

ALTINIŞIK, Necip
Ankara'nın Akbaş Köyü'nde İmce (Güdü) (Türk
Folklor Araştırmaları, c. 16 S. 323 Hazir-
an 1976 7668 — 7669. s.).

ALTINIŞIK, Necip
Ankara'nın Çukurören Köyü'nde Maddi Ha-
yat (Türk Folklor Araştırmaları, c. 17 S. 329 Ara-
lık 1976 7844 - 7845. s.).

AYDINOĞLU, Gülali
Ankara Hacıobası Köyü'nde Adak Kurbanı
ve Pilavı (Delice) (Türk Folklor Araştırmaları,
c. 17 332. S. Mart 1977 7941. s.).

BİLGİÇ, Reyhan
Kötek Köyü İncelemesi (Haymana) (Halk
Bilimi, s. 14 Mart 1976 17 — 22. s., S. 15 Ni-
san 1976 22 — 31. s., S. 16 Mayıs 1976 20 —
30. s.).

DEMİRHAN, Aysegül
Ankara'nın Alpagut Köyü'nde Tıp Folkloru
Yönünden Bir İnceleme (Türk Folklor Araştırma-
ları, 14. c. 278. S. Eylül 1972 6410 - 6411. s.).

DEMİRKAN, Selahattin
Bağlum Köyü'nde Köy İşletmesi Anketi
(Sosyoloji Dergisi, 7. S. 1952 23 - 39. s.).

ELÇİN, Prof. Dr. Şükrü
Kalecik Hacı Köyü Bilmeceleri (Türk Folk-

lor Araştırmaları, c. 16 S. 321 Nisan 1976 7619
— 7620. s.).

ERCAN, Hakkı
Kıracoğlu Köyü (Köy Postası, 112. S. Kasım
1953, 33. s.).

ERCAN, Hakkı
Karacadağ Köyü (Köy Postası, 109. S. Ağus-
tos 1953, 38. s.).

ERCAN, Hakkı
İğciler Köyü (Ülkü (3. Seri) 2. c. 21. S. Ey-
lül 1948 36 — 37. s.).

ERCAN, Hakkı
Karagedik Köyü (Köy Postası, 110. S. Ağus-
tos 1953 38. s.).

GENÇTÜRK, İsmail Celâl
Ankara - Sorgun Köyü İnanmaları (Türk
Folklor Araştırmaları, 8. c. 167. S. Haziran 1963
3097 - 3098. s.).

KAZANCI, Necati — İsmail Işık — Mehmet
Sonay

Kargalı Köyü İncelemeleri (Polatlı) (Halk
Bilimi, S. 19 Eylül 1976 26 — 31. s., S. 20 Ekim
1976 27 — 28. s., S. 22 Aralık 1976 6 — 13. s.,
S. 23 Ocak 1977 25 — 28. s., S. 25 Mart 1977
21 — 27. s., S. 26 Nisan 1977 14 — 20. s., S.
29 Temmuz 1977 18 — 23. s.).

ORAL, Cavit
Köyden Köye : Geldi Buldu Köyü (Ülkü (3.
seri) 2. c. 20. S. Ağustos 1948 33 — 34. s.).

Osman Nuri
Haymana'nın Ahırılıkuyu Köyü (Ülkü, 3. c.
17. S. Temmuz 1934 294 — 400. s., Ülkü, 3. c.
18. S. Ağustos 1934 478 — 480. s., Ülkü, 3. c.
19. S. Eylül 1934 78 - 80. s.).

ÖNGAY, Mehmet Necati
Köyden Köye : Sancar Köyü (Ülkü (yeni
seri) 5. c. 53. S. Aralık 1943 16. s.).

ÖZTEK, Taner
Bir Ankara Köyünde Derleme (Folklor
Doğru, 17. S. Eylül 1971, 20 — 31. s.).

SONAT, Mehmet
Ahibozköyü İzlenimleri (Gölbaşı) (Halk Bi-
limi, c. 4 S. 29 Temmuz 1977 24 — 29. s.).

TEZEL, Naki (Derleyen)
Kusunlarda Bir Köy Dügünü (Köy Postası,
69. S. Mart 1950 6. s.).

TEZEL, Naki
Ankara'nın Bayındır Köyü'nde Yağmur Duası

(Çığır, 13. c. 127. S. Haziran 1943 162 - 164. s.,
Ülkü (Yeni seri), II. c. 126. S. Aralık 1946 10. s.).

TOYGAR, Kâmil
Üreğil Köyünde Çocuk Tekerlemeleri (Türk
Folklor Araştırmaları, 6. c. 127. S. Şubat 1960
2091. s.).

TOYGAR Kâmil
Üreğil'de Söğütten Yapılan Düdükler (Türk
Folklor Araştırmaları, 7. c. 145. S. Ağustos 1961
2481 — 2482. s.).

YİĞİT, Turan
Saray Köyü'nde Çerçilik (Köy Enstitüsü
Dergisi, 1. c. 4. S. Ekim 1945 508 — 511. s.).

YÜKSEL, Yaşar
Köyden Köye : Sarıoba Köyü (Ülkü (3. seri).
2. c. 15. S. Mart 1948 31 — 34. s.).

***
Halaçlı Köyü (Köy Postası, 105. S. Nisan
1953 29 — 30. s.).

***
İğciler Köyü (Köy Postası, 108. S. Temmuz
1953 32 — 33. s.).

ELÇİN, Prof. Dr. Şükrü
Elmadağ (Ankara)'da Söylenen Maniler
(Türk Folklor Araştırmaları, 5. c. 300. S. Tem-
muz 1974 7036 — 7038. s.).

METİN, Erbay
Nallıhan Araştırması (Halk Bilimi, S. 19 Ey-
lül 1976 16 — 25. s.).

ERK, Zümrüt
Polatlı'da Evlenme Gelenekleri : Kuşçu Kö-
yünde Evlenme Âdetleri (Türk Folklor Araştır-
maları, c. 16 320. S. Mayıs 1975 7320 — 7322.
s.).

Yıllık abonesi : 60.

altı aylık abonesi : 30
liradır.

Yurt dışı senelik abone :
\$ 8, £ 4, DM. 18

TÜRK HALK BİLGİSİ (FOLKLOR) DERNEĞİ'NİN YAYIN ORGANIDIR.

Sahibi ve Genel Yayın Müdürü : İHSAN HİNÇER

Yazı İşlerini Fiilen İdare Eden Sorumlu Yönetmen :

BORA HİNÇER

Mektup ve havale için adres : Posta Kutusu : 46, Aksaray — İstanbul, Tel. : 22 49 74

SAYGI, Osman
Kızılcahamam Folkloru (Türk Folklor Araş-
tırmaları, 9. c. 195. S. Ekim 1965 3876 - 3878. s.).

ÖZDEMİROĞLU, Kaya
Kırkkale (Orkun, 36. S. Haziran 1951 16. s.).
OĞUZER, Şeyda
Çubuk'un Kızılöz Köyü'nde Kalaycı Çocuk
Oyunu (Türk Folklor Araştırmaları, c. 15 S. 302
Eylül 1974 7090. s.).

ORAL, Cavit
Çubuk Köylerinde Kardeşlik (Ülkü (3. seri)
2. c. 15. S. Mart 1948 35. s.).

ŞENER, Yaşar
Beypazarı (Tarihte ve Bugün) (Ankara,
1970, Töyko Matbaası, 126. s.).

COŞKUN, Sema
Beypazarı Sırma İşlemeleri (Antropoloji, 4.
S. 1967 — 1968 259 — 328. s.).

ALDAN, Mehmet
Türlü Yönleriyle Ayaş (Ankara, 1965, Ayyıl-
dız Matbaası, 236 s.).

KIRZIOĞLU, M. Fahrettin
«Türlü Yönleriyle Ayaş» (Türk Dil, 15. c.
172. S. Ocak 1966 274 - 275. s. Tanıtma yazısı)

ÖZTELLİ, Cahit
«Türlü Yönleriyle Ayaş» (İlgaz, 5. yıl 53. S.
Mart 1966 12 - 13. s., Tanıtma yazısı)

ŞENTÜRK, Ahmet Tufan
«Türlü Yönleriyle Ayaş ve Mehmet Aldan»
(İlgaz, 4. yıl 48. S. Eylül 1965 II. s., Tanıtma ya-
zısı).

DAĞLIOĞLU, Hikmet Turhan
Ayaş ve Ayaşlı Şairler Hakkında Bazı Not-
lar (Ülkü, 10. c. 57. S. Kasım 1937 261 - 266. s.).

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

Basılmayan yazılar
istenince geri gönderilir

Dizgi ve baskı :
YÖRÜK MATBAASI
İstanbul

YOZGAT MANİLERİ

— I —

Derleyen : Muhsin KÖKTÜRK

Halk duyuş ve beğenisinin en önemli öğelerinden biri olan manilere karşı öteden beri ilgi duyardım. Ama bu ilgin yıllar boyu uygulamaya alanından uzak kalmıştı. Yüksek öğrenimimi tamamladıktan sonra değerli öğretmenlerimin katkısı ile folklor derlemelerine ve özellikle mani alanında derlemelere giriştim. Bu derlemeler sonucu birbirinden güzel 446 mani elde ettim. Bunları ilk harf esasına göre alfabetik bir sıralamaya tabii tuttum. Bu durumda: A harfinden 76, B'den 51, C-Ç'den 30, D'den 28, E'den 34,

F'den 1, G'den 20, H'den 11, I'den 16, K'dan 65, L'den 1, M-N'dan 16, O-Ö'den 12, P-R'den 2, S-Ş'den 28, T'den 16, U-Ü'den 11, V'den 2, Y'den 22 mani ortaya çıktı. Manilerde geçen bir takım yöresel sözcükler dipnotlarıyla açıklanmıştır.

Yıllar yılı Türk Folkloruna büyük katkıları olan Türk Folklor Araştırmaları dergisi aracılığıyla bu manileri okuyucularına sunarken Türk folkloruna ufak bir katkı olduysa ne mutlu bana...

A —

- 1
Altın küpem tek olur
Götürmesi yük olur
Varmalı mektepliye
Eli yüzü pek olur
- 2
Ay doğar sini gibi
Kanadı sındı gibi
Yarımdan mektup gelmiş
Kokuyor kendi gibi (1)
- 3
Ateşim var külüm yok
Bülbül oldum dilim yok
Yar orada ben burda
Ağlamadık günüm yok
- 4
Ay doğar sini gibi
Ben sevdim birisini
Kelliye ferman olsam
Söylemem birisini
- 5
Ay aydınlık varamam
Dile destan olamam
Ay buluta girince
Bağlasalar durumam
- 6
Ay doğar aşmak ister
Bal dudak yaşmak ister
Şu benim cahil gönlüm
Yare kavuşmak ister
- 7
Ay doğar ayan ayan
Düştüm yollara yayan
Düşüne girmez iken
Koynuna girdim uyan
- 8
Ay doğar ay ışığı
Elinde bal kaşığı
Yine nerden geliyor
Mahlenin yakışığı
- 9
Armut dalda top biter
Yüreğim yanar tüter
Sağolsun da sallansın
Ayda gördüğüm yeter
- 10
Ay doğar sini gibi
İkinci günü gibi
Yarım kokun geliyor
İstanbul gülü gibi
- 11
Ata binen ağadır
Atın yönü dağadır
Dönder atın yönünü
Benim gönlüm sanadır
- 12
Altınım var el gibi
Ne duruyon el gibi
Ben sana güveniyom
Kazanılmış mağ gibi
- 13
Altının halisiyim
Dünyanın yarısıym
Niye merak ediyim

(1) Sındı: Mızkas anlamına kullanılan yöresel bir sözcük.

- Tek oğlan karısıyım
14
Altınım var akçem var
Sandığım var bohçam var
Sevdiğime varırsam
Yedi oruç borcum var
- 15
Ay doğdu batmadı mı
Hurma göz yatmadı mı
Seni yaradan Allah
Beni yaratmadı mı
- 16
Ay doğar anasından
Bulutlar arasından
Kız memem görünüyör
Düğmeyin arasından
- 17
Al giydim alsın deyi
Mor giydim sarsın deyi
Dünlere varmadım
Sevdiğim alsın deyi
- 18
Al kese mavî kese
Beni verdiler pise
Al götür kabul eyle
Yar değil ya ne ise
- 19
Asbap yuduğum taşlar
Arka verin kardaşlar
Her nereye gidersem
Pust oğlan beni taşlar
- 20
Ay doğar bedir Allah
Herseye kadir Allah

ARAŞTIRMALARI

- Ya yarımından bir haber
Ya bana sabır Allah
21
Arabası dört teker
Düz ovaya kum çeker
Yalnız yatan kızlar
Sabahaca of çeker
22
Altın koydum avcuna
Götür de ver borcuna
Allah beni kavuştür
Çatık kaşılı yolcuma
23
Armut dalda kararsın
Bir gün beni ararsın
Koy yüzünü yüzüme
Ateşimiz kararsın
24
Altını sarraf bilir
Yareyi cerrah bilir
Benim sana yandığım
Ancak bir Allah bilir
25
Arabası tek atlı
Yakası kratatlı
Gönüllenne görümcem
Kardaşın sende tatlı
26
At olur da tepmez mi
Yar olur da öpmez mi
Yârin öptüğü yerde
Deste güller bitmez mi
27
Ak cücler cücler
Kurum tutmuş peceler
Hiç aklımdan gitmiyor
Yalvardığın geceler
28
Armut dalda beşidi
Eirbirine eşidi
Anan yorgan vermedi
Yar koynumda üşüdü
29
Ark içinde baklayım
Sini de baklavayım
Verin benim yarımı
Can evimde saklayım
30
Ak pamağım pamağım
Benim sana yandığım
Ak memenin üstünde
Yatıp yuvarlandığım

2

- 31
Ak sıra kenar sıra
Taze hıyar mısıra
Koyun olsam yayılsam
Yarımin yanı sıra
32
Altın saatim çıkşak
Küstün ise barışak
Aramız uzak düştü
Mektubunan konuşak
33
Ağ deve tuzdan gelir
Yükü Kıbrıs'tan gelir
Bir oğlan hastalansa
İlacı kızdan gelir
34
Akşam günü aşılıyor
Çiçekler sarmaşyon
Tez gel kurban olduğum
Eller bayramlaşıyor
35
Ah seni sevsem seni
Durmadan övsem seni
Sevmeye kıyamazken
Öfkemden dövsem seni
36
Ateş vardır ocakta
Aklın karada eakta
Gideceğim bir gün ben
Bugün değil uzakta
37
Aşığa düğün gelir
Gece biter gün gelir
Yar ile geçen her gün
Kâinata ün gelir
38
Asmalarda koruk var
Salkımında çürük var
Murada ermiyoruz
Arkamızda kuyruk var
39
Al iplik yeşil iplik
Kayada öter keklik
Ben sana demedim mi
Zor olur hasiretlik
40
Asbap yudum ben yudum
Kara kekilli dudum
Ölsem mezara girsem
Yine kesmem umudum
41
Ay doğar gün kararır

- Ak benzi sararır
Ağır giden derler ki
Menziline tez varır
42
Ak koyun kara koyun
Mezarını derin oyun
Ben bu dertten ölürsem
Adımı dertli koyun
43
Ay gidiyor batmağa
Yar gidiyor yatmağa
Kınalı eller öğrenmiş
Gül meme oynatmağa
44
Ay doğar sini gibi
Sallanır selvi gibi
Yarım kokun geliyor
İsparta gülü gibi
45
Ayva dalını eğmeli
Ayvasını yemeli
Beni diyen kızların
Kadasını almalı
46
Ayvalar çiçeklendi
Dalları böceklendi
Merak etme sevdiğim
Ayrılık gerçekleştirdi
47
Ayva günde pişer mi
Al yanaktan düşer mi
Bir sevip bir ayrılmak
Şanınıza düşer mi
48
Ayyam dalda ham kaldı
Benim burda nem kaldı
Şu benim hazin gönlüm
Yıkıldı viran kaldı
49
Anadolu uşşığı
Gevşek olur kuşağı
Onu bunu dinlemez
Çeker vurur bıçağı
50
A benim nar çiçeğim
Pek geldi göreceğim
Sanma ki vaz geçeyim
Aşkından öleceğim
51
Ay doğar efek gibi
Gün doğar melek gibi
Şu Candırın kızları

Turfanda kelek gibi (2)
52

Aaçıcık duvar üstü
Mendilim suya düştü
Ben mendili ararken
Üç kız gönlüme düştü
53

Al yaka mavi yaka
Tevekkül oldum halka
İki gözüm dört oldu
Yollara baka baka
54

Al elmayı dişledim
Dişleyip kokulaştım
Kardaş geldi vermedim
Yar geldi bağışladım
55

Al şalim yeşil şalim
Dağlarda dolaşalım
Tenha tenha yerlerde
Seninle buluşalım
56

Akşam orada kaldı
Fıtıl yarada kaldı
Şu benim kömür gözlem
Acep nerede kaldı
57

Ak güvercin olaydım
Yol üstüne konaydım
Gidip gelen yolcudan
Ben yarımı soraydım
58

Al elma dişlenir mi
Üstü gümüşlenir mi
Küçükten bir yar sevdim
Ele bağışlanır mı
59

Al şişlik mavi düğme
Yine düştün gönlüme
Yar aklıma geldikçe
Kan damlar yüreğime
60

Altın parmak dal parmak
Muradım yar görmek
Her yiğit harcı değil
Al duvaklı kız bulmak
61

Altın tas altın tarak
Gelemen yolum ırak
Aramızda deniz var

(2) Kelek : Ham kavun

Mektubunan konuşak
62

Altın yüzük kafesi
Güle benzer nefesi
Cennette de varmola
Çift yatmanın sefası
63

Ata bindim piyade
Bugün dünden ziyade
Bekarların sevgisi
Evlilerden ziyade
64

Açıldı hep çiçekler
Uçuşur kelebekler
Ne çiçek ne kelebek
Gönlüm hep onu bekler
65

Arpa ektim bir evlek
Dadandı kara leylek
Yazın beraberdik
Kışın ayırdı felek
66

Asmada kuru dal var
Güzelde pembe şalvar
Beni sana vermezler
Var git Allah'a yalvar
67

Asmada sazım sensin
Gül yüzü nazım sensin
Yedi kitap hakkıçün
Benim şahbazım sensin
68

Ak üzüm parmak gibi
Sevdiğim kaymak gibi
Beni yardan ayıran
Devrilsin kavak gibi
69

Ak buğdayın özüyüm
Ben kurbanlık kuzuyum
Koyverin be ağalar
Hacı Bey'in kızuyum
70

Ak buğdayım buğdayım
Sereyim kurutayım
Geçme kapım önünden
Ben seni unutayım
71

Alim kavak kesiyor
Efil efil esiyor
Ben Alim'e ne dedim
Alim benden küsüyor
72

Aman aman Allah'a

Yeminim yok Allah'a
Yarı gurbette olanın
Emaneti Allah'a
73

Armut koydum sepete
Yar oturur tepede
Öyle bir yar sevdim ki
Şan olsun memlekete
74

Al eline kalemi
Yaz başına geleni
Adam öpüp sevmey mi
Ayağına geleni
75

Ambarı yok unu yok
Bıçağı yok kını yok
Bana dünür salanın
Bacağında donu yok
76

Ağ buğdayım buğdayım
Sermeden kurutayım
Geçme kapım önünden
Sevkanı unutayım (3)
— B —

Bahçelerde bal tatlı
Ayva içinde nar tatlı
Anam babam sağolsun
Hepisinden yar tatlı
78

Bahçelerde hurma dalı
Altında yeşil halı
Beni yare kavuştur
Ya Muhammet Ya Ali
79

Bahçelerin beziği
Güzellerin naziği
İsmarladık gelecek
Kolonun bileziği
80

Bahçede gül dererler
Kalbur kalbur sererler
Yarı kötü olanın
Söyletirler gülerler
81

Bahçede gezen oğlan
Pantolu güzel oğlan
Babam sana verecek
Parayı kazan oğlan

(Sürecek)

(3) Ağ : Ak.

Bize gelen
B KİTAPLAR

● İnci San: «SANATSAL YARATMA, ÇOCUKTA YARATICILIK». Giriş, Sanat eğitimi, Yaratıcılık, Yaratıcılıkta zihinsel süreç ve etkiler, Plastik sanat eseri, duymalar, duymalar, Huylar ya da algılama tipleri, Algı, İmge, Kişilik ve anlatım tipleri, Çocuğun resim etkinliğinde evreler, Kişilik ve anlatım tiplereelrinin yansıması. Çocuk resimlerinde estetik değer, Çocuğun sanat eğitimi hakkında düşünceler, Sonsöz, Dipnotlar, Kaynaklar. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. 24 X 16 cm. boyunda, 176 sayfa, 14 tabaka tablo, 174 sayfa, 50 lira (Ankara, 1977).

Ömer Asım Aksoy: «ATASÖZLERİ VE DEYİMLER SÖZLÜĞÜ - 3 DİZİN VE KAYNAKÇA». Dizin ve kaynakça, Dizin, Yazmalar, Basılı kitaplar, Dergilerde ve gazetelerde çıkan yazılar bölümleri. Türk Dil Kurumu Yayınları:325/3. 972. sf.den 1320. sy. ya kadar. 20X15 cm. boyunda, 20 lira.

LOKMAN MÜSTAHZARI
HALK SAĞLIĞI HİZMETİNDE

Ekza - 9 Eczema merhemi
Algo - Tablet Ağrı hapi
Lokman - Tablet Ağrı hapi
Algopirin Analjezik tablet
Algo - Tablet 4 tabletlik
Moruvit - Vitamince Kuvvet şurubu
Kina - Kola İştah şurubu
Anamur Burun ve göz damlası
Meprol Tablet Sınır hapi
Soliargen Granüle Eczema - kaşınıtı
Sel de Gastrin Granüle Mide tozu
Gastro Goutes Mide damlası
Gastroguanil İshaj kesici tablet
Metegastrin Mide tozu
Derivit Yara ve yanık merhemi
Lokman Çayı Afiyet çayı tozu
Dover Tablet Öksürük ve dronşite
Metekodin Öksürük hapi
Metekodin Öksürük şurubu
Algo - Wax Ağrı merhemi
Algo - Wax Vazo Grip ve ağrılarda
Algo - Wax Nazal Nezle merhemi
Ma-ka-ta Basur merhemi
Cutü - Cura Cilt losyonu
Pedi - Cura Ayak banyosu
Pilo - Cura Saç İlaacı
Lokman Kaşe ağrı kesici
Panason (20 Gr. paket) Sağlık çayı
Panason (50 Gr. alüm. kutu) Deriseptol Yara ve göbek Dr. Krom Diş pastı

(Folklor : 129)

Son baskı tarihi 18.11.1977)

800'den fazla şube ile
HER YERDE HER ZAMAN
hizmetinizde

T.C. ZİRAAT BANKASI

(Basın : 60177/A. 20190 - 130)

**EN KÜÇÜK
TASARRUFLARINIZA,
BÜYÜK
TASARRUFLARINIZ
GİBİ DEĞER
VEREN BANKA**

AKBANK

**ANADOLU
BANKASI**

SİZİN ESİNİZİN
ÇOCUKLARINIZIN
kısacası

AİLENİZİN BANKASIDIR

(Folklor : 131)

(Folklor : 132)

Gerçek Kültür
hazinesi
TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

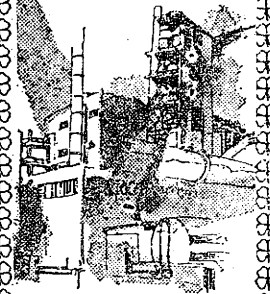
(Folklor : 133)

sanayi dönük yatırımın
ve 4000'i aşan ortağıyla
halka açık
gerçek kuruluş

**TÜRKİYE
GARANTİ
BANKASI**

Sizlerle mutlu - Sizlerle güçlü

(Folklor : 134)

EV

sahibi olmak
SİZİN DE
hakkınızdır

YUVA
hesabımızla
EV
edinmenize
yardımcıyız

kurulmuş tasarruf bankası

**EMNİYET
SANDIĞI**

(Basın : 60021/135)